

K 338/K 84

1200000867810

КОНЦЕПЦИЯ
ЗА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКОТО
РАЗВИТИЕ НА С. БРЪЩЛЯН

K162.52

120000867810

БРЪЩАН

- данъчни, регистрирани
и обзавети по номерна -
търата на ПИПК-София
- парковане от строителство
- дървета
- белия дим

447563

K 338
K 824

КОНЦЕПЦИЯ ЗА СОЦИАЛНО ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА СЕЛО ЗРЪЩЛЯН

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Въведение стр. 2
2. Материално производство стр. 12
3. Духовно производство и усвояване на духовни ценности стр. 49
4. Възпроизводство стр.
5. Комуникации стр.

Б Ъ В Е Д Е Н И Е

Дванадесетият конгрес на българската комунистическа партия подчерта, че в етапа на изграждане на развито социалистическо общество проблемите на териториалното и селищното устройство, както и по-нататъшното изграждане и функциониране на селищните системи придобиват изключително важно значение за социално-икономическото развитие на Народна Република България. В изпълнение на тези решения бяха проведени редица допълнителни мероприятия за ускорено развитие на селищата от IV и V функционален тип от Странжанско-сакарския край. С постановление № 22 от 10 май 1982 г. Централният Комитет на БКП и Министерският съвет определяха главната задача и основните насоки на развитието на тези селищни системи. На 8 октомври същата година с решение 159 на Министерския съвет на НРБ бяха утвърдени основните показатели на целевата комплексна програма за ускореното социално-икономическо и културно развитие на селищните системи от IV и V функционален тип в Странжанско-сакарския край. Създадоха се изключително благоприятни политически условия и предпоставки за бързото възграждане на тези райони, за комплексното им и хармонично изграждане, за разгръщането на икономическите и социалните им структури в условията на социалистическото общество. Беше извършена огромна организационна и политическа работа сред цялата общественост. Стопанските, административните и обществените органи и организации се ангажираха с изпълнението на поставените задачи.

Още по време на подготовката на политическите решения се извършваше интензивна научно-изследователска работа в тези райони, които имаха за една от своите цели да определи с науч-

ни средства общите и специфични характеристики на всяка селищна система, на всяко селище възприето в постановленията. Всяко българско село винаги е било свързано в развитието си с националната икономика и социалният живот в страната, както и със специфичните процеси, които протичат в него и природните условия при които функционира. Без фактическа информация за тези специфични условия, процесите протичащи в него не могат да се разбират и управляват съзнателно. Изследванията показваха за някои населени пунктове много силна концентрация на фактори от определен тип, които в голяма степен предопределят бъдещият им облик. Такъв населен пункт е село Бръшлян, което се отличава с изключително богатство и разнообразно културно-историческо наследство, ландшафт с високи естетически достоинства и благоприятни природо-климатични условия.

Село Бръшлян е малко селище разположено в граничната зона на Бургаски окръг/6 км северозточно от турската граница/ в западната част на селищна система Малко Търново. Землището му от около 200 хектара обхваща северозточните разклонения на Странджа планина. Положението на това село в границите на селищната система е показано на снимката.

Бръшлян наброява само стотина жители, почти изключително възрастни хора. Много от къщите в селото са стари и са типични представители на традиционната странджанска архитектура. В селото са декларирани 82 архитектурни паметници на културата. Но започнати са общинското и окръжното ръководство и с активното съдействие на ПИБК и други централни ведомства с. Бръшлян бе обявено за архитектурен резерват. По силата на това решение предмет на реставрацията и обновяването на архитектурната база в селото.

Всички архитектурни решения започват от човека и резултатите им се измерват чрез него - чрез съответствието с неговите реални дейности, чрез степента на задоволяване на неговите потребности, чрез естетическите преживявания, които му внушават. Изководени от тези съображения Илиян град Бургас, по идея на Общин научно-консултативен съвет за изследвания в Странджанско-саркарския край и под патронажа на ОСК Бургас възложи на местната кооперация за социално-икономическото развитие на селото. Кооперацията има за задача, като обобщи силата на всички проведени научни изследвания въжду района ^{като} предвид поставените на централните политически документи и решения, да обвърже в социологическа система настоящите и прогнозираните дейности в селото, да обясни неговата социална и икономическа структура като посочи пътищата на развитието и тенденциите в тяхното изменение и да хармонизира човека и неговите функции в новото

село бързини, на тази основа концепцията трябва да представлява научно средство за усъвършенстването на приквата работа на селските организации, органите за управлене (функциониращи на територията на селата) и да предостави изходни данни пред архитектурните и проектни решения за развитие на материално-пространствената жизнена среда в него. Тези изходни данни се излизват от бъдещите функции на средата, дейностите, които ще се упражняват и желаните характеристики на жизнените и технологичните процеси, по такъв начин проектите решения по-лесно и с по-голяма вероятност могат да отговарят едновременно на функционален, технически, експлоатационен и естетически принцип.

Разработването на концепция за социално-икономическото развитие на едно село, дори при ограничителното условие село - архитектурен наметник, резерват, допуска няколко алтернативни решения в зависимост от приоритетните цели на това развитие. Например: ако си поставим за главна цел максималното разгръщане на икономическия потенциал на селото въз основа на климатичните му и природни ресурси, то най-подходящото решение е да се изнесат в него добре организирани промишлени цехове на по-големи предимства от района и да се развият големи изотоповидни комплекси. Кадрите за тази дейност могат да се набавят чрез мажоритарна миграция от центъра на селската система или чрез продължително заселване/или командироване/ на специалисти със съответната квалификация. В свободното си време те ще разглеждат реставрираното село - музей. Втората алтернатива е ако се акцентира на външната икономическа изгода. Тогава може да се разчита на близостта до морето/60 км/ и да се конструира селото като туристически център, без оглед на очевидното противоречие с традиционните му функции. Пренасочването на потока/най-добре от чуждестранни туристи/ и предоставянето за разглеждане на реставри-

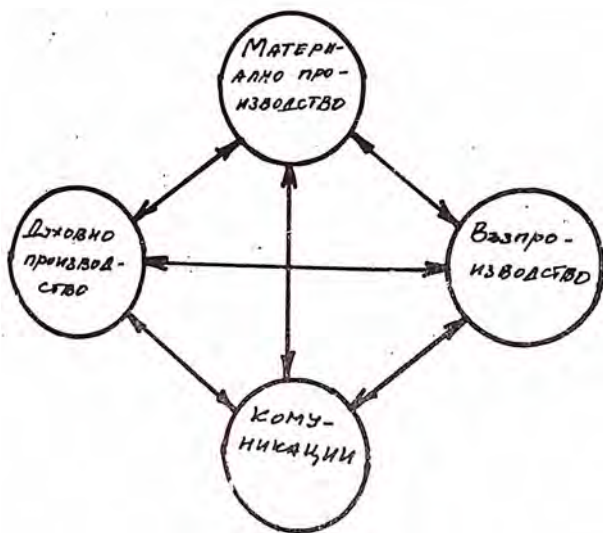
раните национални забележителности би донесло дори валута, а жителите на селото ще се заемат в обслужващи туристически функции, независимо как това ще се отрази на техния менталитет и начини на живот.

Трета алтернатива е да се заложи на рекреационния потенциал на района и на "резервиранието" на сегашното състояние. Тогава селото може да се превърне в своеобразно село за отпочив или "старчески дом" като се извършат всички други естетически дейности, за почиващите да се създадат всички необходими здравни и други улеснения, включително приятната обстановка сред реставрираната традиционна странджанска архитектура. Сам за планираме ще посочим, че излизането на сегашното състояние без никакви изменения или външна намеса също представлява една алтернатива, при това без да е необходима концентрация. Ние избираме друга/и/ алтернатива съгласно която първоначална цел на развитието е денонощното изграждане на селото и функциониранието му като автономна и самостоятелна социална система, в която условията на труд и живот са подобни на тези в останалата част на страната. Такава главна цел изцяло съответства на думите в буквата на ЧС № 22 и освен това мултиплицира възможностите за архитектурен резерват, третирайки го същевременно като живо село.

Като избягваме такава цел на развитието ние определяме необходимостта да се разгледа с. Бръшляни като социална система, в която главното са хората и тяхната дейност. Всяка социална система има своя социологическа структура, включваща 4 главни елемента¹/сред някои елементи са пет/, като към посочените тук се

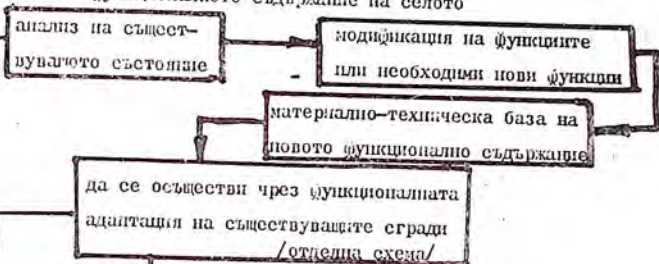
¹Ето каква "Градът и селото - социологическа структура"
София, 1965г.

прибави и взаимното/, което се изразява в строга взаимна връзка, влияят си една на друга и се развиват съвместно. Тези четири сфери са: материално производство/промишленост, селско стопанство, строителство и т.н./, духовно производство/изкуство, култура и т.н./, възпроизводство/биологично и социално/ и комуникации и общуване. Критерии за разграничаването на елементите на тази структура и за включване в нея са човешките потребности и дейностите за тяхното задоволяване. Тези четири сфери нахвърлят дейностите без които селото не може да функционира като автономна саморазвиваща се социална система. На всяка от основните сфери на социологическата структура/или: казано другояче - група човешки дейности/ или посвещава отделен раздел от концепцията, като навсякъде се стремежи да посочване и подчертават взаимната връзка и зависимост, която съществува между дадената сфера и останалите.

Доколкото основен елемент в задачите на концепцията е да се определят параметрите на материалната база осигуряваща съответните дейности, при конструирането на разделите в концепцията е възприет следният единичен за всяка сфера подход:

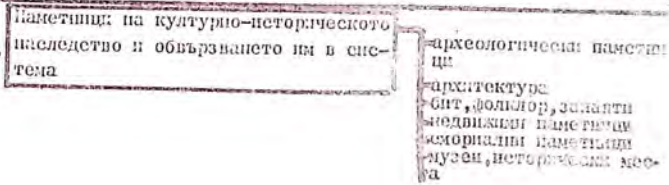
I. Изясняване функционалното съдържание на селото

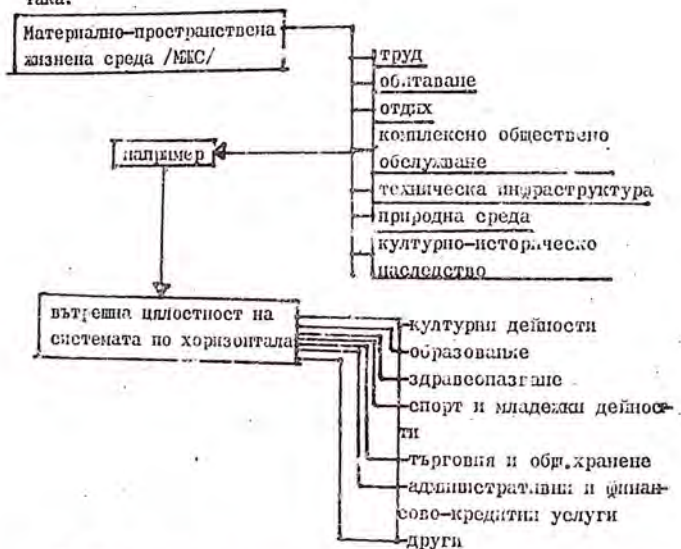
като се отчетат:

1. рационален норматив на обитаване
2. рационален норматив на системата комплексно обществено обслужване - необходимост от изкуствено завишаване на рационалния норматив - на базата на социално-икономическите предвиждания за бъдещото население на селото - възможности на предварително създадената МТБ на обслужваната сфера да мултиплицира социално-икономически ефект

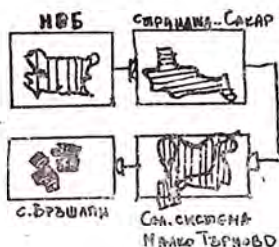
II. Опоен план на селото/схема с предложение за етално функционално адаптиране на съществуващите сгради и минимално въвеждане на нови обекти чрез пренасяне на ценни архитектурни паметници от други населени места/

Възможно е за критерии за определяне на елементите да се избере не самата дейност, а пространствените системи, където тя се извършва. Според актуалния широко възприет в градоустройствената теория системен подход в едно населено място могат да бъдат изявиени различни пространствено-предметни системи, функциониращи по свои относително самостоятелни закономерности, определящи в своята съвкупност цялостната материално-пространствена жизнена среда на селището. Тогава подходът ще изглежда така:

Всяка от системите на МКС на различните йерархично съподчинени пространствени нива функционира и се характеризира със специфични елементи

По смисъла на цялостността всяка система по вертикала и хоризонтала на ниво на селището могат да бъдат изявиени структурни елементи, характеризирани се с определени качества. В концепцията са използвани съгласувано и двата подхода, като са съобразени един с друг.

Базисна година на концепцията е 1983, като тя обхваща периода до 1990 година.

МАТЕРИАЛНО ПРОИЗВОДСТВО

Материалното производство е определящ елемент в социологическата структура на всяка социална система. В село Бръшлян възраждането и развитието зависи именно от това доколко то представлява такава система и притежава в относително завършен вид пълният комплекс от елементи на социологическата структура. Материалното производство е обективна основа на цялостното развитие на системата и оказва много силно влияние върху всички останали нейни елементи. Затова задачите по изграждането и укрепването на икономическата база имат решаващо значение за селото. Тези задачи могат да бъдат поставяни и решавани само в неразривна връзка с националната икономическа политика, да се разглеждат като средство за реализация на регионалните икономически цели и като се съгласуват хармонично с икономическата програма на териториалния производствен комплекс. Избраните начини за развитие на материалното производство са интегрална част от концепцията за социалната и икономическа политика, провеждана в даден район или дадено селище.

Като имаме предвид тези общи постановки възможни са три типа/степени/ на конкретизация на концепцията за материалното производство:

а/ да се ограничи концепцията до показателите на продукцията на селско стопански и промишлени блага и необходимите социални и демографски условия за тяхното производство. /Например - видове селскостопански продукти, в какво количеството и в какво отношение, с какъв вид технология ще се произвеждат, от кого, с какви ресурси и капитални вложения./

б/ да се посочат само нормативните цели, отчитайки традициите и настоящите условия и съчетаващи желаното с възможното главно на основата на предписаните организационни решения.

в/да се обхванат комплексно сложните условия и последици от преките социални и човешки фактори в икономическата политика, като се вземат предвид интересите на индивидите и групите. В този смисъл концепцията за развитието на материалното производство ще влияе върху демографските показатели, върху съществуващите и възникващи модели на начин на живот. От гледна точка на общите цели на тази разработка отбелязваме, че демографското възраждане на селото е невъзможно без разкриването на нови възможности за трудови ангажменти на заселниците.

Ние избираме третият тип не само защото той е най-издържан от социологико-научна гледна точка, но и защото той най-пълно отговаря на целите на разработката.

Съгласно националната икономическа политика / Вж. постановление № 22 на ЦК на БКП и МС / селското стопанство в съчетание с горското стопанство е структуроопределяща функция на материалното производство в Странджанско-Сакарския край. За села от типа на Бръшлян функцията на промишленото производство е допълваща. То има подчинено значение и следва да се развива главно на основата на предприятия на местната промишленост. Една част от тези предприятия са свързани с използването на наличните трудови ресурси, а друга част реализират спомагателни дейности към основните видове селскостопански дейности /осигуряват ги или обработват пряко техните продукти/. Друг основен механизъм е извеждането на малки производства или отделни цехове от други, по-големи населени места. Възможно, а често и препоръчително в национален мащаб е организирането на спомагателни дейности и функции, които имат за главна цел стабилизирането на демографските процеси и при които икономическата ефективност има подчинено значение пред социалната.

На регионално ниво самото селско стопанство се характеризира с изпреварващи темпове на наръства на животновъдството и преди всичко на овцевъдството. Набелязано е за Странджа-Сакар броят на овцете да нарасне 1.5 пъти до 1985 г. и 1.8 пъти до 1990 г. Успоредно с овцевъдството, по-нататъшен ръст ще бележи свиневъдството /източно-балканска свиня/ и говедовъдството с месодайно направление. В съответствие с набелязаните цели в животновъдството е необходимо да настъпят и съответните структурни промени в растениевъдството, главно по посока на увеличаване на площите и добивите на зърнено-фуражни, тревно-сочни и силасжни култури.

На локалното ниво на село Бръшлян усъвършенстването и развитието на селското стопанство е свързано с прилагането на специфичен подход, който отчита природо-географските условия на местността, сегашният и перспективен производствен потенциал на аграрно-промишления комплекс "Малко Търново" за прилагане на съвременни високо ефективни средства и методи за обработването на земята и развитието на животновъдството; местоположението и характера на селото, традициите в поминъка на местното население и т.н.

Направеното за целите на тази разработка проучване на посемлените фондове и сегашното състояние на природните ресурси на село Бръшлян и околността води до следните обобщения и изводи:

- силно ограничен размер на обработваемата земя - около 23% /по природо-географски причини/ и още по-силно ограничен размер на обработваната земя - около 10% /по демографски причини/, при средно за страната 42.1%.

- Висок относителен дял на пасищния фонд /естествени ливади, мери, пасища и др./ - около 57.2% от селскостопанския фонд, което значително надвишава средното за страната /29.2%/, макар че е

с по-ниски качествени характеристики.

- нисък относителен дял на селскостопанския фонд към общата територия на района - около 40% при средно за страната 60%.
- много нисък дял на поливните площи
- крайно ниска фондовъоръженост - около 24,000 лв на 1,000 декара обработваема земя при средно за страната 156.8 хил.лева.
- незадоволителна рентабилност на досегашното селскостопанско производство, главно поради липса на квалифицирана работна сила, ниската фондовъоръженост и слабото познаване на пазарната конюнктура; почни пълно отсъствие на иновации в селскостопанското производство.

В момента в Бръшлян е развито предимно животновъдството, от което около 90 % овцевъдство и 10% свиневъдство. В резултат на посочените по-горе условия, както и отсъствието на работна ръка и намаляващата трудова активност на застаряващото население в селото се отглеждат около 450 овце-майки, с които са трудово заети 5 души и около 70 свине-майки, в които са заети 2 души. В перспектива броят на отглежданите животни следва рязко да се увеличи. Параметрите на това увеличение се определят както от поредица фактори, подлежащи на изменение в резултат на целенасочена намеса /напр инвестиции, нови квалифицирани кадри, разгръщане на нови мощности, структурни промени/, така и от ограниченията произтичащи от естествените условия на селото /напр. пасищните площи/. Наличните пасищни площи в село Бръшлян позволяват ефективно да се отглеждат 1,200-1,500 овце-майки, като в трудовите дейности за тази цел са ангажирани постоянно 10 животновъди и около 150 свине-майки, ангажиращи 5 животновъда. Постигането на тези показатели съответствува напълно на селскостопанската производствена програма на селищната система, реализираща се от АПК

"Малко Търново". Съгласно тази програма рационално е развитието и усъвършенстването животновъдството в Бръшлян да става на етапи, като посоченият брой животни се достигне още на първия етап. В по-далечна перспектива съществуват възможности за по-нататъшно увеличение на броя на животните в следните три направления:

- свободно /полудиво/ отглеждане на стада от източнобалкански свине, за което съществуват подходящи климатични и растителни условия

- развитие на говедовъдството - месодайно направление странджанско говедо

- резерв за животновъдното развитие е потенциалът на частните стопанства, където броят на животните ще има очаквано увеличение в аналогични мащаби.

Посоченият необходим ръст на животновъдството изисква редица предварителни и съпътстващи условия и води до задължителни следствия за почти всички други елементи на икономическата, социална и материална структура на село Бръшлян. Главно предварително условие за ръста в животновъдството е наличие на материална база и производствени фондове за този род дейност. Оттук следват най-малко две императивни изисквания: 1. АПН "Малко Търново" да предвиди още през 1984 г. средства за увеличаване на фондооборъжеността на животновъдните ферми в селото^{*}; 2. Изграждането на животновъдни комплекси на мястото на сега съществуващите кошари и в югоизточната околност на село Бръшлян /вж. схемата на следващата страница/ трябва да става успоредно и да завърши едновременно с първия етап от реставриранята на жилищния

^{*}Това може да стане и от други централни фондоизточници.

СХЕМА О ИСТРОЙСТВО
НА ПРИЛЕЖАЩА
ТЕРИТОРИЯ

-17-

фонд. В противен случай може да се появи /макар и временно/ нарушение в равномерното осигуряване на различните функции, а оттам и конфликти в реализацията. Трудно може стабилно и автономно да съществува социална система, при която дислокацията на основни функции като труд и обитаване се разминава с няколко десетки километра и това е валидно за преобладаващата част от активното местно население.

Специално подчертаваме, че спецификата на селското стопанство обуславя известна инерция в неговото развитие и, следователно, организацията на дейностите в него изисква по-голям отрязък от време, отколкото например в някои промишлени дейности. Това налага селското стопанство и по-специално животновъдството да бъде в основата на повременния график за развитието на новите стопански дейности. В противен случай квалифицирана, полуквалифицирана и дори неквалифицирана работна сила /когато тя е налице/ ще се пренасочи за трудова реализация към други населени места /напр. Малко Търново/, осъществявайки махаловидна миграция, или ще потърси работа извън селскостопанския сектор.

Разбира се, формирането и изграждането на райони с концентрирано животновъдство в селото трябва да бъде съобразено и с другите елементи на неговата социологическа структура. Оформлението на село Бръшлян като архитектурен резерват предполага синтез на материалната среда на нивото на населеното място. Обемите, характерни за животновъдните зони лесно могат да влязат в конфликт с цялостния архитектурен облик, тъй като спецификата на техните функции в голяма степен определя и архитектурния им вид. Затова тези обеми трябва да бъдат изнесени край селото, което не означава, че отпадат архитектурните изисквания към тях. Техният вид не бива да нарушава естетическата хармония

между материалната среда, създавана от човека и природната среда на района.¹ Съществено значение има и изискването животновъдните комплекси да не нарушават с дейността си екологичното равновесие в окръжаващата ги природна среда. При изграждането на нова материална база за животновъдството в село Бръшлян е необходимо да се има предвид и друго важно съображение. Тези комплекси ще бъдат израз на виждането за "новото селско стопанство", което позволява и предполага прилагането на нови вивокоефективни технологии и превръща чрез тях трудът на животновъда в приемлив, а понякога дори привлекателен вид труд за съвременния млад човек. Тези технологии, или по-скоро възможностите за тях, трябва да се имат предвид още при проектирането на комплекса. Още повече, че ефективността на селскостопанския труд в проектираните комплекси по силата на икономическия подход и неговия механизъм ще определи и индивидуалните доходи на заетите в тях. Това е пряко свързано с интереса към този вид работа и готовността на новодошлите да се заемат с нея.

Проблемите на материалната база за животновъдството не се изчерпват със създаването на специализираните комплекси /впрочем дори само заради тези комплекси е необходимо известно разширяване на пътната мрежа, макар и в микро-мощаби/. Вече отбелязахме, че се предвижда увеличаване на броя на животните в личните стопанства, но за това също са необходими известни материално-технически предпоставки. Най-малкото, при реставрацията на жилищния фонд в селото и при организацията на прилежащия към жилището парцел трябва да се осигури тази дейност, или поне да съществува предвидена възможност за нея. Нека не забравяме, че тя ще

¹Л. Кръстев, Г.

възниква и се развива неравномерно във времето и в различни мащаби за отделните лични стопанства, съобразно с индивидуалните вкусове и предпочитания на заселниците.

Друго важно съпътстващо условие за набелязаното развитие на животновъдството е необходимата позитивна промяна в други клонове на селското стопанство. Кори при сегашния относително малък брой отглеждани животни фуражният проблем е далеч от окончателното си решение. В перспектива с нарастването на потребностите от фуражни култури, проблемът ще се утежни. Икономически решения, свързани единствено с по-голямо натоварване на изискванията към централното снабдяване и предвиждането на организационни мерки за своевременната и пълна реализация на това снабдяване могат да имат желания ефект само за определен период от време. Трайното решение на проблема изисква рязко повишаване на локалното производство.

Икономически ефективно е производството на груби фуражи върху маломерни площи, или изоставени терени. Такива терени в село Бръшлян и околностите има около 400 дка. За тяхната обработка могат да бъдат ангажирани не само специално заети производители, но също така предприятия от близки райони /на бригадни начала/ или лични стопани. Последното е почти задължително, особено ако се има предвид, че един производител може да обработва приблизително 10 дка, а дори в по-далечна перспектива с Бръшлян трудно ще може да отдели 40 души от човешкия си потенциал само за тази поддържаща животновъдството дейност. Икономически оправдано е такава дейност да се реализира като неосновна ст жители на селото, постоянно заети в други производствени отрасли. По предварителни пресметания, това ще донесе допълнителен годишен доход от около 600 лв на всеки производител. Разбира се, за да

се стимулира изпълнението на такава дейност, е необходимо да се осигуряват периодично и своевременно безплатни семена и торове и известна механизация, която да облекчава и без това тежкия селскостопански труд.

Главното условие и същевременно следствие от развитието на селскостопанското производство в с.Бръшлян в указаните параметри е наличието на работна сила със съответно умение, квалификация и трудова култура. Материалното производство и демографските процеси в селището са диалектически свързани и взаимно се предпоставят. От една страна развитието на селскостопанското и промишленото производство разширява възможностите на трудовия пазар и икономически привлича нови заселници. От друга страна дейностите в сферата на това производство е невъзможно да бъдат реализирани без наличието на съответни кадри с определен професионален профил. Именно за това преследвайки главната цел за демографско възрождане на село Бръшлян като автономна социална структура ние разглеждаме материалното производство като пръв, най-важен и определящ елемент в тази структура.

Съгласно посочените по-горе показатели на Бръшлян са необходими на първия етап 20 животновъда, а на следващия примерно още толкова, като успоредно с тях се предвижда и ангажирането на около 15 човека в поддържащото растениевъдство и още толкова в други производствени сфери. С оглед подобряването на възрастовата структура на селото се предполага, че това ще бъдат млади хора заселили се трайно в Бръшлян заедно със своите семейства. Перспективите на развитието поставят изисквания относно техните умения и квалификация.

Схващането, че селскостопанския труд е полуквалифициран или дори съвсем неквалифициран /т.е. не изисква никакви специални

умения/ е отживяло и говори единствено за икономическо невежество. Аграрно-културната професия определено изисква съответна работна култура и не е по-лоша нито по-добра от която и да е друга и няма сериозна причина да бъде подценявана. Нещо повече, ниската ефективност на този вид труд най-често се дължи именно на такова подценяване. Вярно е, че селскостопанските работници работят средно взето при по-лоши условия; вярно е, че техният работен ден се отличава с по-голяма продължителност - обикновено 10 - 11 часа; вярно е, че техният стил на живот е центриран върху работата им, оставя по-малко свободно време / което би могло да бъде използвано за образование например /, но именно за това към този род дейност се насочват и трябва да се насочват хора със съответни отношения към него. Те трябва да гледат на по-тежкия труд като на ефикасно средство за постигане и включване в обща употреба на онези блага / включително луксозни потребителски ценности /, които се считат за достижение на цивилизацията при съвременния начин на живот и които биха били икономически недостъпни при упражняване на по-лека работа. При подбора на заселниците в с. Бръшлян именно такава мотивация е за предпочитане. При това съществуват и изисквания към техните предварителни умения и квалификация. Аграрната култура не може да бъде създадена за кратко време нито със строги решения, нито дори с големи финансови инвестиции, още по-малко ако умениято и познанията за селско-стопанската работа дълго време са били подценявани в обществото.

Традиционното предаване на селскостопанско умение от баща на син, веднъж прекъснато, трудно може да бъде възстановено. И тъй като не можем да очакваме, че в Бръшлян ще се заселят само

и именно преките и непреки роднини на сегашните постоянни жители-стари хора, това може да бъде компенсирано само с привличането на младежи със съответна квалификация и умение, с работна култура в селскостопанското производство, в известен смисъл дори експерти-инноватори в модерното селско стопанство. Техните умения и опит в животновъдната дейност например в никакъв случай не трябва да свършват с различаването на вида и функциите на кравата и бика, а трябва да включват усложнените познания необходими за съвременна селскостопанска работа. Днес селянинът не е същият както преди няколко десетилетия. Не е същата и неговата работа. Ефективното изпълнение поставя нови изисквания, търси обновяване и информация не само на позициите на неговото ръководство, но и на средните и най-ниски изпълнителски равнища. Ако кадрите в село Бръшлян не са съобразени с такива изисквания много скоро по силата на обективното обществено развитие проблемът за неговото възраждане ще се появи отново.

Изискванията към работната култура на заселниците не са само към готовността им за извършване на по-голяма по обем работа, но и към съчетаване на разнообразни и комбинирани трудови възможности, установка към участие в селскостопански мероприятия от различен тип. От гледна точка на кадрите необходими за селското стопанство в село Бръшлян трябва категорично да се изостави романтичната селска версия. Когато говорим за селскостопанската работна култура ние отчитаме какъв тип работна сила отговаря на дългосрочните селскостопански цели. На Бръшлян е необходим човешки тип, който е способен на независими съображения, който е готов да работи упорито, професионалните му мисли и насоки допускат алтернативи, рискува ако е необходимо и бързо се

приспособява към промени. Колкото новите кадри са по-предприемчиви, толкова по-бързо ще се осъществи икономическото и демографско възраждане на селото. Без тази предприемчивост не само не могат да се постигнат посочените по-горе цели, но и в бъдеще ще бъде затруднен значителният социален и икономически прогрес.

Решаването на проблема за кадровото обезпечаване на селскостопанското производство има и вторични следствия. Доколкото се очаква необходимите за първия етап около 40 заселници със селскостопански професии да се установят в Бръшлян постоянно, то очевидно е, че те ще направят това заедно със своите семейства, или дори съвместно в по-големи групи. Наивно е да се очаква, че всички членове на тези групи ще имат необходимите умения и желание, за да се заемат професионално със селскостопанско производство. За тях е необходимо разкриването на нови възможности за трудови ангажименти главно в две направления: а/ чрез задължително разкриване на спомагателни производствени дейности в самото село, и б/ организиране на махаловидна трудова миграция /ежедневни пътувания на ~~експати~~ част от жителите на селото за работа в центъра на селищната система/. Впрочем, болшинството от селското население в нашата страна ~~включително~~ не са селскостопански работници. Нарастващият брой на "смесени" /работник-селскостопански производител или чиновник-селскостопански производител/ семейства показва, че често тази комбинация се реализира и в Бръшлян. В перспектива социалната структура на село Бръшлян ще има по-хетерогенен характер от тази на традиционното село. Такова разделение на труда между членовете на семейството води и до промяна на моделите и начина на живот. Селскостопанските ангажименти стават една от многото дейности и въпреки че продължават да налагат строги ограничения

върху начина на живот, доминиращо за кацките става тяхната отвореност и адаптивност, а не изолацията. Това между другото води и до определени изисквания към комуникациите като елемент на структурата на селото¹.

Изключително важно значение за общото увеличение на мащабите на селскостопанската продукция имат личните стопанства. За села от типа на Еръшлян самозадоволяването не е кампания или съвременно икономическо пожелание, а отколедна традиция, която изпълнява необходими и незаменими икономически функции. Всички лични стопанства в селото, независимо от вида на професионалните ангажименти на членовете на семейството имат и допълнителни функции в интерес на селскостопанското производство. От една страна, търговската мрежа не е в състояние да удовлетворява бързо нарастващите потребности на населението от пресни хранителни продукти в необходимото количество. Общественият сектор на селскостопанското производство в района много слабо застъпва някои от тях, особено до се отнася до плодове, зеленчуци, пилета, някои видове месни продукти, а също така и много видове фуражи, необходими за животните в личните стопанства. Някои видове млечни продукти са изобщо отвъд сферата на внимание дори на центъра на селищната система. Като следствие от това ролята на индивидуалните малки ферми или обработваеми площи е чрез продукцията си да запълнят празнините в централните търговски доставки. По такъв начин популярността на дейностите в личното стопанство е продиктувана и мотивирана не толкова и не само от принадлежността към селото и начина на живот в него, или производствените възможности, които предоставя този начин на живот, но и от реални биологични потребности. Наличието на такива лични стопанства и стимулирането на тяхната продуктивност

¹ Вж. по-подробно по този въпрос раздел "Комуникации" на настоящата концепция.

може да допринесе не само за самозадоволяването на село Бръшлян, но и да улесни и обогати снабдяването със светли и разнообразни хранителни продукти на центъра на селищната система - гр. Малко Търново, особено след модернизирание на комуникациите между тях. С друга страна, личните стопанства са източник на допълнителни доходи за семейството. Това не само улеснява семейния бюджет на заселниците, който е без друго утежнен от всички видове разходи, необходимо свързани с промяната на местоживеснето /купуване на нов дом, обзавеждане и т.н./, но и може да представлява важен мотив при избора на мястото за заселване. Дори селяните, които нямат селскостопански професии, са ангажирани в такива дейности като компенсаторен механизъм в начина на живот и в дохода.

Не на последно място е съображението, че личните стопанства допринасят за интензивното използване на територията. Това между другото означава, че формалният подход при устройственото планиране и изграждане на селища от този тип за Бръшлян е не-състоятелен. Съгласно този подход средната големина на парцелите следва да намалява. Така не само се ограничават възможностите на личните стопанства, но и се създават условия за разширяване броя на собствениците, живущи в други населени места. Последното от своя страна не е в интерес на демографското стабилизиране на Бръшлян. Именно затова формалният подход трябва да бъде заменен с по-ефективни устройствени мероприятия, а продуктивността на личните стопанства всячески да бъде улеснявана и стимулирана.

Промисленото производство за селищата от IV-ти и V-ти функционален тип, към които принадлежи Бръшлян, имат подчинено значение в структурата на материалното производство. В светлината на усилията за последователно прилагане на практика на постановките

на икономическата политика за селища от и този тип и на придобития през последните 2-3 години опит, ползата от създаването на допълнителни - неселскостопански - предприятия от АГМ все по-малко подлежи на съмнение. Тези допълнителни цехове и работилници често са далеч от модерната индустриална технология. Но това, което те произвеждат, е необходимо за индустрията и за населението. Освен това, те осигуряват работни места за жителите на селото. И накрая, но не на последно място, те чувствително редуцират неудобствата от сезонния характер на селскостопанската работа. Без да оспорваме, че основна задача на тези райони е да произвеждат селскостопански блага, трябва да подчертаем, че условията за това не са навсякъде еднакво благоприятни и тези различия могат да бъдат преодоляни не само чрез избора на съответно направление на селскостопанска дейност, но и чрез организирането на допълнителни производствени предприятия. Главната принципна препоръка в тази насока, която в пълна степен е валидна и за Бършан е създаването работилници и малки предприятия да бъдат максимално гъвкави, за да могат да се приспособяват към променящите се условия и обстоятелства, в т.ч. и към пазарната конюнктура.

Гъвкавостта в ослото на териториални промишлени или занаятчийски модули обикновено се реализира в следните направления:

- Цехове доставящи и обслужващи основни производства, които се намират далече в околната или околната обикновено това са цехове изискващи по-големи санитарни стоеания, по-неквалифициран труд, трудно се поддават на автоматизация и се характеризират с малък обем и интелектуалност на продукцията. Такива са окомплектованите цехове за резервни части.

- Несвойствени дейности съобразно функционалната предизначеност на производствената зона, както и предприятията, които не се нуждаят от висока инфраструктурна обезпеченост.

Тези две направления са неудачни за Бръшлян, защото организирането на промишлено производство при общо взето усложнени икономически условия води до двойна загуба - от неразвитие на животновъдството в програмирания обем до развитие на промишленост с неблагоприятни параметри. Откриването на промишлен цех - филиал на голямо предприятие в Бръшлян е противоположно, защото би създавало работни места с по-добри битови условия, а вероятно и с по-добро месечно възнаграждение от традиционния отрасъл, какъвто е селското стопанство. Това ще доведе до допълнително изсмукване на работна сила, която без друго е дефицитна в селото.

- Предприятия, преработващи местна селскостопанска продукция, както и цехове използващи отпадъчни и вторични продукти от основното селскостопанско и горскостопанско производство като ширпотреба, дребни и малкосерийни стоки за бита и др.

- Цехове или предприятия, свързани с традиционните или художествени занаяти, народно творчество, приложни изкуства въз основа на местните традиции.

Именно в тези две направления за Бръшлян могат да имат съответен икономически и социален ефект. От продуктите на основните видове селскостопански дейности в Бръшлян може да се разгърне малка работилница за подготовка на преработка на месни изделия - странджански бут, странджански дядо, други проиждания и субпродукти. Такава продукция изисква съвсем ограничена материална база, ангажира само 2-4 души и е икономически много изгодна при условие, че пласмента се организира от центъра на

селищната система.

Гъвкавостта при и граждането на малки предприятия и необходимостта да се мисли с алтернативи като се сччита едновременно ролята на такива фактори като икономически ефект, социална изгода ресурсна и кадрова обезпеченост, достъпност на реализацията и др. ще илюстрираме в следващите няколко предложения за такива предприятия в село Бръшлян. Всяко предложение има свой специфичен набор от показатели за посочените по-горе фактори и съответно има свои предимства и недостатъци. Съвместната им оценка и отчитане и върната прогноза за тяхното бъдещо развитие представляват информационна основа за правилното им решение.

1. Работилница за обработка на кожи - "табахна". В една такава работилница с производителност от 20 000 кожи годишно трудово заети са около 10 човека. Приблизителната стойност на капиталните вложения е около 25 000 лв. Ако се вземе пред вид, че цената на една необработена кожа е около 4лв., а на обработената 22 лв. и се отчетат производствените разходи, се вижда, че чистата печалба от всяка кожа е от порядъка на 10-12 лв., т.е. капиталните вложения могат да се изплатят само за една година. На основата на това производство може да се развие производство на кожена конфекция, което също икономически е много изгодно, но при наличие на квалифицирана работна ръка.

Предимствата на това предложение е, че производството е сред икономически най-перспективните видове. Ресурсно може да бъде лесно осигурено, поради това че овцевъдството е водещ отрасъл в района и близките селища. Организацията на пласмента практически не представлява трудност. Друго предимство на съществуването на такава работилница е разнообразието от професионални възможности,

които тя създава за жителите на селото, както и това, че в нея истинно може да се използва полуквалифициран или ниско квалифициран женски труд. Същевременно кожената конфекция създава условия за надомна работа.

Недостатъци на предложението : императивните изисквания за кадри със специфична квалификация, особено що се отнася до кожената конфекция. Общата трудоемкост на този вид производство /около 20 постоянно заети лица/, което в първите етапи на социално-икономическо развитие на селото може да усложни проблемите свързани с работната сила.

2. Мандр за производство на млечни продукти. Материалната база за този вид производство има относително ниска себестойност. Производството изцяло може да бъде осигурено от местни суровини и изгражда сравнително малък брой хора - 2 до 4 човека. Същевременно, съществуването на такъв тип предприятие ще допринесе за повишаване качеството и асортимента на хранителни стоки не само в Бръшлян, но и в близките селища. Това са и предимствата на такова предложение. Същевременно предложението има и съществени недостатъци, които го правят неприложимо за село Бръшлян поне в следващите няколко години. Главният от тях, чедосегашният опит в селителната система е показал пълната нерентабилност на този вид дейност. 1 кг сирене се произвежда средно от 4 кг мляко. Пазарната цена на тези 4 кг мляко заедно с дотациите е приблизително по 1 лв, т.е. 4 лв. Това е цената на която АПК продава на държава та суровото мляко. Същевременно един кг сирене на пазара е 3.60, или съществува планирана загуба от 0.40 лв. на всеки кг сирене. Не може да се очаква, че този тип дейност ще получи централна поддръжка от АПК на селителната система.

Разбира се, в далечна перспектива ценообразуването може да се промени и съображенията, които правят предложението неприемливо за Бръшлян да отпадат.

3. Друго предложение, което също е с ограничен икономически ефект, но има много по-големи положителни социални последици е производство на продукти от вълна - например на домашно тъкани странджански одеала, пана и черги. 1 кг вълна се продава на цена 7-9 лв/кг заедно с всички премии. Едно изделие, което тежи средно 3.5 кг струва на производителя за материал - 25 лв, за пране - 2 лв., за труд - 15 лв., или общо 42 лв. Пазарната цена на едно одеало е 36 лв, или икономическите разчети говорят за планирана загуба от 6 лв. Ако същата дейност влезе в държавния баланс/т.е. производството е по планов ред/вълната, която се плаща в производството е по 4.50 лв/кг, или се получава печалба от около 4-5 лв на изделие. Ограничената икономическа ефективност е главният и почти единствен недостатък на този вид дейност. Успоредно с това тя има редица предимства. Преди всичко, може да се организира изцяло като надомна работа. Надомната работа има редица предимства за села от типа на Бръшлян. Въпреки изглеждащата силна ориентация на жените от село за професионална кариера извън къщи, не може да не прави впечатление постоянните предпочитания за работа на половин ден, за по-ограничени трудови ангажменти, за старателно избягване на работни места, които са далеч от дома. Принципно то обяснение на това е, че жената на село е необходима на своя дом повече отколкото в града. Освен стандартните грижи за домакинството/които впрочем са тежени поради по-ниската степен на развитие на сферата на общественото обслужване/, тя има и редица ангажменти и задължения в градината, парцел около къщата, личното стопанство и грижата за домашните животни, постоянни грижи за децата - особено когато те са малки и когато организират от страна на обществото помощ при селските условия е твърде ограничена. Не е без значение и факта, че в селския дом и личното стопанство по-лесно и по-често могат да бъдат извършени непредвидени обстоятелства, по-

ради което отново е необходимо почти постоянното присъствие на член на семейството в къщи. Изводът от всичко това е, че на село жената е необходима в къщи и това може да се окаже по-важно от всяка редовна трудова задача, която тя евентуално също изпълнява, въпреки че функциите и в дома в много случаи са латентни вместо актуални. Именно затова за Бръшлян са необходими и едва ли не задължителни надомните производства и търсенето на пътища за тяхното организиране.

В споменатото по-горе предложение №3 трябва да се отчита съществуването на традиции в Бръшлян за този вид дейност, които относително лесно могат да бъдат възродени. За тази цел е необходима помощта/временна/ на 1-2 специалисти-консултанти, улесняването на доставката на домашни станове и организиране в селото на пункт за предаване на суровините и изкупуване на продукцията, доставката на естествени и изкуствени багрила и евентуално текущи консултации за производството. Може да се възложи на експерти-моделиери разработката на няколко стандартни модела, както и описание на технологията за тяхното масово производство, които един път предадени в ръцете на бръшлянки да получат серийна реализация с висока пазарна стойност. Модификацията на тези модели съобразно индивидуалните предпочитания на производителките може да стимулира тяхното творческо въображение и художествена изява в процеса на трудовата реализация. Още повече, че такъв тип производство органически се свързва по идея с оформлението на селото като архитектурно-исторически резерват.

4. В с.Бръшлян е възможно да се създаде база за декоративни разсади - екзотични видове и цветна оранжерия към същата база. Като се вземе предвид изключително ниската себестойност на този вид производство, неговата сезонна независимост, приятните условия за труд, които го правят относително достъпно и за

по-възрастни хора и ангажирането на незадоволената в момента женска работна ръка, такова производство може да има висок икономически и социален ефект. Това производство може евентуално да бъде обвързано с функциите на планираното училище па зелено строителство/една паралелка/

5. Удачно за Бръшлян е създаването на малки еднофамилни работилници на основата на традиционните занаяти и изхождайки от наличните ресурси на развитото горско стопанство в района. В цялата селищна система понастоящем липсва бчварница, а потребността от този вид изделия не само е налице, но и непрекъснато нараства. Може да се помисли и за други изделия на ширпотребата на основата на дървообработването.

В момента няма условия за развитие на художествените занаяти. В перспектива, обаче, е редно с Бръшлян като архитектурен резерват да разполага с 1-2 вида типични сувенири, чието производство отново е редно да се организира именно в селото.

Едно друго направление на допълнителни дейности, които условно могат да бъдат свързани с материалното производство е развитието на селото като база за отдых на трудещите се от други райони с окръжно, дори и национално значение. На основата на културно-историческия потенциал на селото, благоприятният климат и естетическите ^{и селищ} ~~дадености~~ на природните дадености, както и на изискването пълноценно и всестранно да се използват ресурсите на района, такова решение за с. Бръшлян е напълно уместно и в духа на възприетата социална и икономическа политика. Разбира се при реализацията на това решение в с. Бръшлян трябва да се отчитат съществуващите специфични особености, наличието на свободен и подходящ сграден фонд, естественото формиране на местности за

отдих, наличието в близост до селото на минерални извори с температура на водата 14 ° и др.

Специално подчертаваме ,че и в тази област /както впрочем във всички останали/ всяко увлечение несъобразено с останалите елементи на социологическата структура лесно може да доведе до дисфункционални последици. Такъв е примера с някои проекти за развитието в Бръшлян на интензивен международен туризъм. Дори да допуснем, че проблемите с териториалното разположение на селото могат да бъдат преодоляни /селото се намира в първа гранична зона на 6 км. от турската граница/ и че икономическия ефект ще бъде значителен, трудно е да се съгласим ,че трудовия морал и битовите догродетели на бръшлянския овцевъд също ще спечелят от контактите с ваканционно настроени чужди граждани. Тези хора дошли в Бръшлян за няколко часа и гледащи на селото като екзотичен придатък към следобедната чаша кафе или порция алкохол не могат да имат нищо общо с целите за възраждане и стабилизиране на селото, пък било то и срещу "твърда" валута. Достатъчно е да си припомним опита на някои малки крайморски селища, които коренно промениха традиционния си начин на живот но тази промяна трудно може да бъде оценена от гледна точка на развитието.

В Бръшлян, както и в други села от този тип е налице тенденцията за създаване на втори жилища на изселили се вече семейства или на такива, които живеят постоянно в оръжния център или центъра на селищната система. Тези селища се ползват за отдих в края на седмицата или за годишен отдих. Общественият интерес към създаването на втори жилища общо за страната и конкретно за Бръшлян , непрекъснато нараства. Може да се очаква, че

той ще нарастне още повече след архитектурното оформление на селото като резерват и развитието на обслужващата сфера. За село Бръшлян тази тенденция трябва своевременно да се спре, дори ако е необходимо за това да се вземат строги административни решения. Индивидуалните втори жилища не помагат за демографското възраждане на селото, а тъкмо напротив - необосновано ангажират постоянния жилищен фонд в него, създават предпоставки за стихийно ново строителство и вклучват жизнената среда на Бръшлян в относително чужди на селото социални структури. Те имат и отрицателен психологически ефект върху постоянното население.

Затова акцентът трябва да се постави върху организирания обществен отдых и туризъм. Могат да бъдат отделени три-четири подходящи сгради /вж. схемата на стр. 36 / за бази на творчески съюзи, които поддържани постоянно от по един човек в селото могат да се използват периодично от членове на тези съюзи за творчески труд или отпочиване. Проектирането и реставрацията на тези сгради в съответствие с генералните проектни решения на НИПК следва да стане под патронажа и със средствата на съответните творчески съюзи. Удачно за Бръшлян е и ново строителство и изграждане на материална база за полугодишен пионерски/младежки лагер, който същевременно да бъде една от околните бази на движението "Знаме на мира". За реализирането на тази идея е необходимо да се потърси съдействието на централното ръководство на ЛКС. Подходящо място за такава база е площта около езерото, предвидена в един от първоначалните проекти за изграждане на мотел /вж. снимката, вж. още Пламен Кубадински, дипломна работа /

Отбелязваме, че освен социален и икономически ефект, постоянното присъствие на организирани групи деца и младежи в селото ще има и положителен психологически ефект върху неговите жители.

ГРАДОВУСТРОЙСТВЕНА НАМЕСА - ВТОРИ ЕТАП

БРЪШЛЯН

- — — — — осъществена намеса от първи етап
- — реконструкция жил.зони за около 40-50 жит. развитие на МТБ на КОО в пълен спектър за зависим функционален тип.
- — творчески бази макс.

||||| зона традиционни занаяти надомно производство

■ ■ инфраструктура - втори периметър

ДЕТАЙЛ МЛАЗЕНСКИ ЛАГЕР

като допринася за техния социален оптимизъм. В перспектива могат да се изградят и специализирани домове да отдиш на селскостопански труженици от други райони, или за тази цел да се използват временно наети свободни жилищни площи. Ако тази дейност се развие близо до разклона за селото се намира изоставената Кубарелова воденица. Изхождайки от потенциалите на разположения наблизо Бръшлян АПК може да създаде в нея крайтено атракционно заведение за пласмент на селскостопанска продукция.

ВЪЗПРОИЗВОДСТВО

Деятелности по биологичното и социално възпроизводство като то елемент на социологическата структура на с. общини

Възпроизводството е една от четирите основни сфери на социологическата структура на всяка социална система. Тя е пряко свързана с останалите три сфери/материално производство, духовно производство, комуникации/. Социалният организъм се развива комплексно и ериповете в които и да е от неговите елементи водят до социални смущения в цялата система. От друга страна, дейностите по биологичното и социалното възпроизводство също са вътрешно структурирани и включват комплекси от функции със задължителен и продължителен характер, които се реализират предимно извън традиционното работно време и материално-пространствената жизнена среда.

В системата на възпроизводството могат да бъдат разграничени/по аналогия с разграничението направено в единно териториалния устройствен план на ИРБ, които третира решенията на проблемите за териториалното устройство на материалната база, осигуряващи реализацията на човешките дейности/ следните няколко подсистеми, които функционират относително самостоятелно: подсистема "Обитаване", подсистема "комплексно обзавеждане базис", подсистема "технически инфраструктура", подсистема "Образование", подсистема "Социално-демографски процес" и др.

За разглеждане всички от тези подсистеми отделно не е възможно с възможния в тази концепция подход, който включва следните последователности: анализ на съществуващото състояние - прогноза на развитието / с прилагане на демографското възпроизводство/ - модификация на функциите и ресурсите на материално-техническата база за осигуряване на новото функциониране.

содержание — механизми за осъществяване на промяната /социални и икономически/ — оморен илан и. новото село Брълян.

Основната функционална система е системата "Обитаване". Тя обхваща цялата съвкупност от елементи на средата за обитаване — в селото жилище и непосредствено прилежащата му територия. Проблемът за рационалното използване, опазване и реконструкция на жилищните структури в Брълян стои по специфичен начин и решаването му има основно значение за селото, още повече, че съгласно прогнозите за развитието на останалите сфери, в селото се предвижда чувствителна имиграция за кратък период. Съюзният въпрос за оползотворяване и използване на жилищните фондове, които трябва да бъдат реконструирани и модернизирани с един жилищен жилищен стандарт. В момента в селото има застроена площ от 5 000 m^2 , в която се включват 175 обитавани помещения, с чиста жилищна площ 20 000 m^2 . Разликата от общо застроената площ идва от големите пространства използвани за складови нужди и дълга открити стобори.

В селото съществуват сгради, строени в различни периоди и по различен начин. /Вж. схемата/ 82 от тях са обявени за паметник-

на култура.

1, 2 Големата част от тези сгради са строени в периода 1940-1950 г. и са в лошо състояние. В периода 1950-1960 г. са строени сгради в периода 1960-1970 г. и са в лошо състояние. В периода 1970-1980 г. са строени сгради в периода 1980-1990 г. и са в лошо състояние. В периода 1990-2000 г. са строени сгради в периода 2000-2010 г. и са в лошо състояние. В периода 2010-2020 г. са строени сгради в периода 2020-2030 г. и са в лошо състояние.

физически и морално остарели в смисъл, че срокът им за използване нормативно е определен, с изтекъл. Ето защо, че са амортизирани, те могат да бъдат реконструирани и обновявани, з. да бъдат заменени както паметници на културата. Реставрацията им б. позволява да продължат да бъдат използвани като жилища, сг. а остарелите сгради не разнасят. Печалба е значителен резерв между изношеността на съвременните обитатели и износеността на жилищата на жилището. Тези жилища са изградени преди 30 и повече години, а селото има и 12 хармонични обекти¹, голямата част от които могат да носят обществени или специални функции в селото. Обитателите, износеността, които предоставят сградите-архитектурни паметници на културата за бъдеща адаптация са:

- за жилища - 13 обекта
 - за туристически бази /св. етн. за броден, хранене, работи и др. об. об. / - 35 обекта
 - за туристически цели - 7 обекта /обекти на архитектурна турска, културна и спортна с исторически събития и сгради/
 - за туристическо обслужване /адреси, бази, др. об. об. / - 36 обекта
 - за обществено хранене /изложби, др. об. / - 10 обекта
 - за други цели /др. об. / - 1 обект
- /всички тези обекти, които са сгради с особено значение за селото, са в процес на адаптация/

Отделни жилища, сгради с. обитатели сезонно или са обновявани. Поместеността средният брой на обитателите в селото е средната обитателна сграда е 12-15 души. Обектите, които са в процес на обновяване са: последните 12-15 души, които са в процес на обновяване. Обектите, които са в процес на обновяване са в процес на обновяване.

Системата обитаване следва да се разглежда като обект на целево управление и обхваща серия от разнообразни дейности. Организацията, устройството и извършването на тези дейности представлява практическото съдържание на жилищната политика. Село Бръшляни е обявено за архитектурен резерват и се предвижда проектирането и реставрацията на всички сгради – носители на културата в селото. Това решение в голяма степен определя стратегията и тактиката при изграждането на системата обитаване като компонент на материално-производителната жизнена среда.

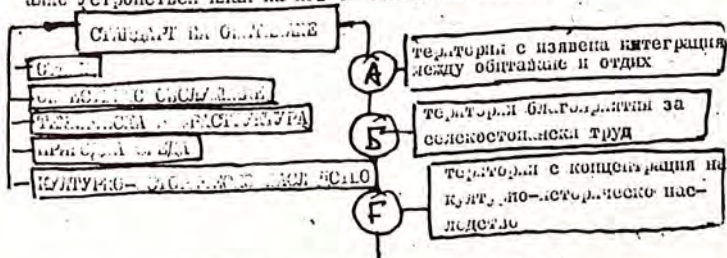
Като удовлетворява утилитарни жизнені нужди, жизнената среда да трябва да въздейства едновременно естетически и емоционално да съдейства за синтезирането на архитектурно-художествения образ на живота на селището и на живота на региона. Исторически

целият жилищен фонд на селото изисква специфичен подход. Същевременно при формирането на жилищния фонд трябва да се имат пред вид традиционните урбанистични принципи и рутинната организационна практика на трудовия процес, ежедневиия живот, домашната работа, заниманията в свободното време. Всяко село тук има специфични черти, които оказват етническо разнообразие, което оказва огромно влияние върху начина на живот и ежедневието поведение и поставят отпечатък върху конкретните форми на процесите в тази система. В системата обитаване трябва да се отчита чувствителността към традициите и битовия консерватизъм на по-голямата част от постоянно живеещите в Български предимно възрастни хора.

Същевременно с цел изменениена знака на демографските процеси и за осигуряването на необходимата работна ръка за материалното производство в с.Български се предвижда заселване на първи етап на около 30 млади семейства и през деветата петилетка на примерно още толкова. Това е вторият главен параметър на желаното състояние, който определя характера на решенията. Временните решения за задоволяване на потребностите от жилища на новозаселниците трябва да бъдат заменени с трайни, но прогнозируани за дълъг период от време мероприятия. Това означава да се проектира жилищна среда осигуряваща висок комфорт и то в далечна перспектива, за да бъде селото привлекателно за заселващите се млади хора. Нека отчитаме, че новодошлите млади хора ще бъдат евентуално с други битови навици и с по-висок културен потенциал /които изобщо е характерен за българското младо поколение/. Тези хора са с нова домашна култура и нови /евентуално по-високи/ изисквания към дома, облеклото, оборудването, храненето, забавленията и образованието. Всичко това се отразява върху подсистемите от възпроизводствената сфера и седището. Разбиран в широк смисъл процесът на урбанизация не означава само насочване на миграцион-

целите потоци към града и съсредоточаването на жителите в малки високо организирани територии, но означава определен тип преходи в жилищите и начина на живот въобще, означава промяна на нивото на цивилизация, както на града така и на селото. Решението на жилищните проблеми на Бръшлян трябва да се съобразява с тази трайна тенденция.

В този смисъл и с оглед на търсенето влияние върху миграционните процеси правилно е стандартът на обитаване както на ниво жилище така и извън него/вторичен стандарт/ да се достига с ускорени темпове и дори да бъде надвишен. Проблемът за определяне на стандарта на обитаване поначало е сложен и изисква привеждането на допълнителни теоретични и практически съображения. Върху съвременното ниво на жилищен стандарт оказват влияние такива елементи като характер на труда, отдиха, общественото обслужване, битовите традиции и индивидуалните културни нагласи, професионалните агаменти, културно-историческото наследство и други фактори. Успоредно с това за всяко село съществуват оптимална териториална диференциация на стандартите в зависимост от спецификата на отделните групи територии в него. За село Бръшлян такава диференциация може да се направи на основата на възникната у нас и експериментирана с Единица Териториално-устойчивост. Идея на НРБ система, /виж схемата /

А-Б-В. Районният стандарт в Бръшлян

Какво произтича от това за селото:

По стандарт А - Бавно значение или необходимостта от оптимално използване на резервите от свободни жилища за нуждите на обитаването и отдиха, като обитаването поема част от функциите на отдиха. Интеграцията на ниво жилище оказва влияние на първичния стандарт на жилището /във жилището/, като налага перспективна нормативна стойност на показателя обитател-стая да бъде достигната с по-бързи темпове, а в някои случаи дори надвишена. Интеграцията на ниво селище се отразява върху показателите на вторичния стандарт /извън жилището/. Това увеличава стойностите на показателя задоволеност с жилищна територия и участието на допълнителни обслужващи функции в жилищната среда. От друга страна, по-голямото участие на публични елементи в жилищната среда редуцира стойността на технико-икономическите показатели на жилищната територия. Високите естетически качества на ландшафта предполагат стойности на показателите, които спомогат за съхраняването и развитието на тези качества /например оптималните нормативи на материално-техническата база на обществено обслужване в жилищната среда да се достигнат без въвеждането на нови обеми, а чрез функционална адаптация на съществуващи /

По стандарт Б:- Специфичните териториални условия са предпоставка за развитието на личното стопанство в непосредствената жилищна среда. Изискванията на зеленчуково-овощния и животновъдния сектор, илагат различно съдържание и функционална организация на средата за обитаване.

По стандарт Г - мадаг. се диференцира подход към показателите както на първичния, така и на вторичния стандарт, съобразено с индивидуалните особености на средата, предполага се промяна в показателите, които регламентират срока на експлоатацията на сградите, ограничаване на допълнителните функции и инфраструктурни елементи в жилищната среда и др.

При определянето на жилищните стандарти, трябва да се има предвид, че селскостопанските селски селскостопанства са далеч по-отворени, поддържат много по-интензивно обучение, взимат по-широко участие в социалния живот. Налице е съвпадение на традиционната изолация на селските хора. За всичко това трябва да има съответни условия в жилището /разбирай и помещението/ въпреки работоцентричния начин на живот на селския труженник могат да се предвидят и определени промени в структурата и прекарването на свободното му време. Повишените му културни и професионални интереси означават, че този род занимания трябва също да бъдат гарантирани в жилището чрез достигане на пропорцията обитател-стая.

Подобно изкуствено засилване на рационалния норматив в изграждане и материално-техническата база на системата обитаване ще мултиплицира социално-икономическия ефект върху бъдещите децентрализирани структури. Не е без значение и факта, че така се създава по-голяма адаптивност на системата. "Обитаване" към непредвидими изменения.

За модификацията на тези нормативи има и други съображения произтичащи от връзките на жилището с другите елементи на възпроизводството и с другите ефекти на социологическата структура на селото. Очевидна е връзката например, между жилищната среда и характерът на селскостопанското производство на селото. Влиянието на серия от фактори - природно-климатични, социално-психологически, санитарно-хигиенини и естетически, налага изолирането, отдалечаването на средата на обитаване от онези елементи на производството, които имат вредно екологично, здравно или естетическо въздействие върху дейностите на процеса обитаване. От друга страна, както посочихме в раздела "Материално производство", необходима е в различна степен интеграция между жилището и труда. Съществува една традиционна и полезна на сегашния етап форма на труд в жилищната среда на селото, която е социално и икономически оправдана. Това е личното /ото-

панство в жилищния парцел. Това оказва определено ~~влияние~~ влияние върху структурата и съдържанието, върху площната организация на жилищния парцел и елементите на самото жилище.

Обитаване — отдиш. Редица социално-психологически, здравни и природо-климатически фактори налагат оптималната интеграция между двете системи. Изхожда се от богатия природен и културно-исторически потенциал на селото, което може да предизвика завишен интерес и над нивото на селищната система. Редица икономически и социални фактори свързани с развитието на отдиша в среда, толкова благоприятна за развитието му, налагат тази интеграция да се осъществи като системата обитаване поеме част от функциите на системата отдиш.

Интеграцията между системите може да се реализира на две нива:

на ниво жилище — когато жилището се трансформира за да поеме освен своите обитателни още и приходици за временно обитаване

на ниво селище — когато част от наличните жилища в населеното място при определени условия се ползват като жилища от жители на други селища.

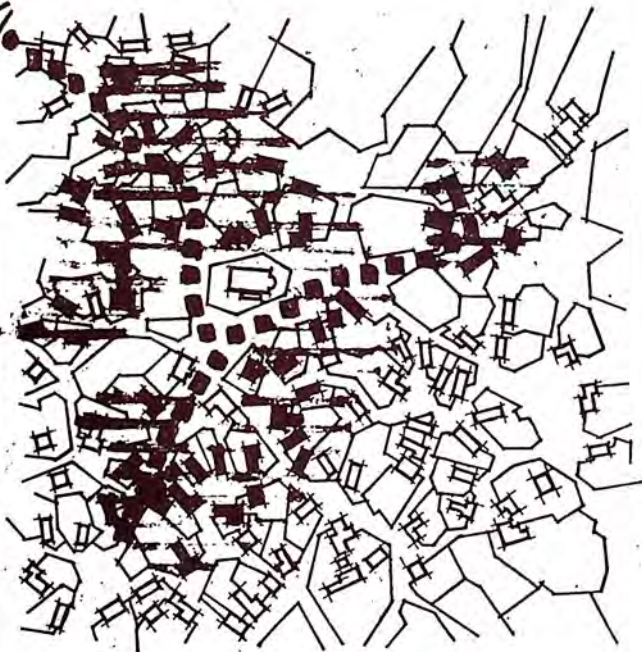
Системата обитаване е свързана още с техническата инфраструктура, от която силно зависи достигането на съвременния жизнен ~~селищен~~ стандарт; свързана е и с общественото обслужване. В тази област например не трябва да се забравя самопомощта и доброволните услуги, които характеризират селския живот.

Съществува проблем, свързан с необходимостта от задължително осигуряване на съвременен стандарт за обитателите в жилищния фонд признат за ценно архитектурно наследство, без това да нарушава неговите качества. Това изискване се постига с изменение на функционалното съдържание на този фонд или чрез изключване от системата обитаване. В с. Бръшлян очевидно заляга първия начин като основен и вторият за поемането на някои функции на другите системи.

Съществуващите традиционни типове странджански къщи осигуряват достатъчно разнообразие и потенциална възможност за реализиране на всички съвременни функции на селското жилище, разбита се, след съответна функционална адаптация. Едно предложение за такава функционална адаптация в няколко варианта е дадена на следната схема. /стр. 49, 50, 51, 52, /

Доколкото на първия етап трябва да съществува проектна изпитателска готовност за реконструкция и модернизация на жилищата на около 40 семейства, набелязаните сгради за тази цел са показани върху плана на селото. /вж. схемата на следващата страница/ Върху същия план е указан и броят и видът на сградите, които трябва да бъдат реставрирани и модернизирани за нуждите на системата "Обитаване на ^{село} ~~всички~~ етап - девета петилетка /вж. схемата на стр. 36 и скицата на тази страница/

с. Бръшляно -
Малко Търново

ГРАДОУСТРОЙСТВЕНА НАМЕСА - ПЪРВИ ЕТАП

БРЪШЛЯН

- КОО - съществуващо състояние - см. магазин, пивница, кметство
- КОО - намеса I етап /компл. приемателен пункт, бръснар, търговия и общ. хранене - реконстр. и модернизация
- реконструкция жил. сгради - за около 40 нови и 40 стари жит.
- техническа инфраструктура - I периметър
- групиране на ремонтирани и реставрирани сгради в структурата на селото по етапи

тип .А.

ФУНКЦИОНАЛНА
АДАПТАЦИЯ НА
ТИП .А.

1. АНЕРНА

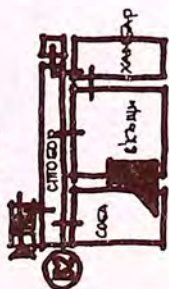
АВАНА ОБИТАТЕЛИ

1. АНЕРНА
2. ПРАПЕДНИК
3. КХН
5. WC
6. БАНЯ
7. СПАЛНЯ

тип • В •

I ЕТАЖ

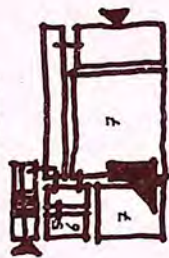
II ЕТАЖ

функционална адаптация тип • В •

вариант • 1 •

вариант • 2 •

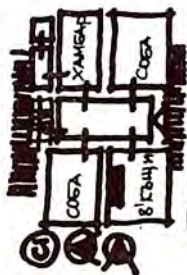
ЧЕТИРИМА + МАЛКО
ДРУГЕ ОБИТАТЕЛИ

ЧЕТИРИМА
ОБИТАТЕЛИ

- 1. ДНЕВНА 2. СПРАВЕЗАРНА 3. КУХИНА
- 4. СПОП. ПОМЕЩЕНИЕ / ГАРАЖ / Б. WC 6. САНТ-З
- 7. СПАЛН-З 8. КАБИНЕТ

ФУНКЦИОНАЛНА ОРАГАНИЗАЦИЈА ТИП 0.С.

ТИП 0.С.

И ЕТАЖИ

II ЕТАЖИ

ВАРИЈАНТ 0.1.

ВАРИЈАНТ 0.2.

ЧЕТИРИМА + 2 МАЛКИ
ОБИТАТЕЛИ

1. ДНЕВНА
2. ТРАПЕЗАРИЈА
3. КУХИНА
4. СПОП. ПОМЕШЋИЈЕ / ГАРАЖИ
5. В.С. Б. БАНЈА
6. СПАЛНА
7. КАСИНА
8. КАСИНА

ФУНКЦИОНАЛНА РАСПОДЕЛА ТИП. D.

ТИП. D.

I ЕТАЖ

II ЕТАЖ
/НАСТРОЙКА/

ВАРИАНТ

1. ДНЕВНА
2. СПАЛЕНА
3. КУХИНА
4. СПОЛ. ПОМЕЩЕНИЕ /ГАРДЕР/
5. WC
6. БАНЯ
7. СПАЛЕНА

ЧЕТИРИМА
ОБИТАТЕЛИ

Горещо свободенния работен ден бъдат изказани стъпенно обясненията некакви за изграждане на материално-техническата база на селскостопанските "обединения" и за обединенията и държавна организация.

Преди всичко, архитектурно-художествените облици на селото-архитектурен резерват и достъпването на второто и третото ниво на този образ /см. подробно по теза износи Т.Кръстев . /

както и постигането на хоризонтална и вертикална цялостност, може да стане само при единно, централно проектиране, финансиране и изпълнение на проектите под надзора на ИДК, где повече, че тези проекти ще имат завишена икономическа стойност поради спецификата на архитектурния резерват. Възможно е финансирането на някои проекти да се посме от централни ведомства и организации, които в бъдеще ще бъдат заинтересовани от използването им. Например базите на творческите съюзи-от творческите съюзи, базата на движението "за мир на мира" -от ИД на ДИАС, туристически комплекси -от Държавната Асоциация по туризъм и т.н.

Очевидно наметнатите на културата трябва да бъдат изкупени от държавата и когато се използват за жилищен фонд, това да бъде в качеството им на държавни жилища, които се поддържат по установения ред. Ролата на държавните жилища може да бъде двойка: от една страна те могат да бъдат раздавани на по-старите хора, които живеят в Бръшля по-дълго време, имат по-нисък доход и по-ниска квалификация. Друга част ще бъде за квалифицирани селскостопански работници, които трябва да бъдат привлечени отвън.

Обръщаме внимание, че настаняването в модернизирани и реставрирани жилища, изграден съобразно изискванията на съвременните жилищни стандарти трябва да става пропорционално за досегашните жители на селото и младите заселници. Естествено е всяка от двете групи да се стреми към приоритет, но в този процес трябва да бъдат застъпени и двете групи, за да не се нарушава вътрешната

соединяват с селото. Очевидно това не може да става за всички изведнъж, но границата между етапите трябва да се определя от икономическите изисквания и селскостопанското производство, а не от политическата към някоя от тези групи.

При изграждането на жилища за новоселците добре е да се има предвид, че имиграцията е малчесто групово /група семейства или приятелски кръг/ и не да става от емиграцията в първоначалния период на трудния или организаторски период на предоставяне към новия социален организъм. Това налягане може да бъде предвидено и организационните последици от него сведени в процеса на проектиране и изграждане на жилищата. За предпочитане е поотделно да се предоставят на отделни изселеници жилища, а жилища групи от 3-4 и повече жилища /вж. схемата /

е възниква до днешния век, които не са били изградени от архитектурни резервати /минимален брой обекти/ или сдвоени архитектурни образи, които също издестилват историята. Така архитектурата заслужа уважително отношение. За примера на село Бръшлян или дори селите на неколко от такава естествено израснали се в силуета на селската сграда от другите села. Тези села са и по-малко бидат изградени тези сгради за поколенията, съобразено да се обособи елементът и съдържанието на сградата като архитектурен резерват на селската система. Това ще бъде и един материален израз на истинския социализъм.

Езиково е важно да се въвежда и прилага обществено-държавното начало. Важно е у нас да се съчетават интересите на селяните с управленските де пост на централните и местни органи и строгия административен и художествено-архитектурен контрол. Такава минимална /минимална брой обекти/ и сгради са важни и може да се очаква, че в бъдеще ще се интензивират.

За да се реализира бързо архитектурата за заселване на Бръшлян е необходимо бързото усложняване бидат приложителни. Тази приложителност е трудно да бъде оценена само по себе си, но добре е да разбирате, че при този процес всеки човек много или малко, съзнателно или несъзнателно прилага методите на съставката и сравнението. Обозначеният не е единствено възможностите /и дори всички битовите/ на селската сграда в другите села в близост и обсега на 22 населението на Бръшлян и БС и малко-малко с тези на съседните села. Важно е да се знае, че това /илюстрира известен метод/ елементите на системата обикновено трябва да създават подчертания привлекателност, т.е. да ги представят по редни показатели. Такава постановка не е в противоречие с централизирания на жилища-

ната политика в селашката система.

Пред развитието на системата за комплексно битово обслужване /обществено/,която е един от главните елементи на възпроизводствения сфера стоят също така сериозни задачи.Решаването ни налага заедно с програмите за социално-икономическо развитие да се разработват и конкретни устроителски решения в тази насока. По начало елементите на общественото обслужване са в органична връзка със системата обитаване.

При сегашното състояние съществуващата материално-техническа база за ежедневни услуги,свързана преди всичко с материалното за живот търговско обслужване -мислен магазин и кухнята-е морално и физически износена.Тя е изпитвала,от дълго време не е претърпявала никаква промяна,каква е и нейната степен на развитие и не отговори на изискванията.Наличният сектор от периферни услуги се получава на окръжно ниво или в центъра на селашката система.Сравнително голямата отдалеченост от окръжния град и несъвършената пътна връзка създава трудности при ползването на тези услуги.Комплексното обществено обслужване в селашето се развива успоредно с това на селашката система.Въздух него оказват влияние също такива фактори като състоянието на центъра или външните центрове,зоните на гравитация,разстоятието до селашето стопанство и селашето,защото го снабдяват с необходимите производствени средства.Общият идеал за състоянието на този вид обслужване в селашката система е показан на следващата схема./на стр. 35 и стр. 43/

Дейността по обитаване създава и изисквания за един по-добър перспектива и при отчитане на всички фактори влияещи на развитието на селашката система.Съществуват фактори и при ползването и зареждането обитаването на селашката система.Това,което е тяхното проследяване д.визуално.Наличните цели и задачи са на стр.

лото и да отчита влиянието му демографски състав. Като се има предвид, че за функционирането на селото като автономно социално обслужване са необходими като минимум 200-220 жители, а в перспектива жителите на селото ще достигнат 450-500 души комплексното обществено обслужване следва да бъде образжено именно за такова

население, като се използва завишения норматив за такива селища. Ще повече, че прогнозите за туристическия трафик също определят особени режими за съществуването на разглежданите дейности.

За нормалното и автономно функциониране на социалните структури в селото са необходими :

а/центрове за всекидневни услуги - по норматив за селища от този функционален тип следва да бъдат изградени и да функционират постоянно : гостилница, ресторант, сладкарница, смесен магазин /подсистема търговия и обществено хранене/ , китство /подсистема

ващия комплекс да бъде съчетан пространствено с предвидените в раздела "Материално производство" еднодневни работни дни. Не бива да се забравя, че проблемите на общественото обслужване могат да се решават по два пътя - чрез създаване на нова материална база и чрез въвеждане на нови форми и технологии на обслужване. Вторият път в никакъв случай не бива да се подценява. При всички случаи за ефективното обслужване роля ще играе организацията на връзката между града и селото /вж. по-подробно по този въпрос раздел "Комunikации"/.

Важно звено на възпроизводств. сит. система е здравното обслужване и социалните грижи. Неговото състояние, дори при сегашните демографски характеристики на селото е незадоволително и се утежнява допълнително от факта, че възрастното население се нуждае повече от здравна помощ. Профилактика не се провежда, санитарно-хигиенни мероприятия са доведени единствено при необходимост. Постоянен фелдшер в селото няма, а то се посещава периодично от здравен работник. По норматив в Бръшлян трябва да съществува постоянен фелдшерски пункт, яселна група /която след появата на младите заселници ще стане съвсем актуална/, аптека, пункт и клуб на пенсионера. Материалната база за този звено е изградена по схемата. С оглед нормалните рекреационни условия за постоянните жители на селото редом с клуба него да съществува спортна площадка за деца възрастни и др. дж. Колебанията при изготвянето на този проект са свързани с липсата на средства за изграждане на спортна площадка и др. дж. Колебанията при изготвянето на този проект са свързани с липсата на средства за изграждане на спортна площадка и др. дж.

Специално внимание отделение ТУМ на подсистемата "Обществено обслужване" е обратното отношение на селото към града. Това е предимно социално-културен аспект. При изготвянето на проекта, обаче, когато проблемът се отнася до неговите деца, това вече е не само социално-културен аспект, а и въпрос за бъдещето на селото. Значително е, когато проблемът се отнася до неговите деца, това вече е не само социално-културен аспект, а и въпрос за бъдещето на селото. Значително е, когато проблемът се отнася до неговите деца, това вече е не само социално-културен аспект, а и въпрос за бъдещето на селото.

ни няма да правят изключение в това отношение. Те трябва да разполагат със съответни улеснения и с предвидена възможност / и дестини / за осъществяване на образователен избор за своите деца. В селото трябва да има начално училище /евентуално, смесен клас/, което е в съответствие с размери на МНП за селища от този тип. Средните и специализираните училища ще се ползват в центъра на окръг, или селищната система. Близостта на последния позволява ежедневни пътувания. Материалната база, с която вече разполага селото /масивна училищна сграда/ както и добрите природо-климатични условия позволяват да се помисли за разкриване на специализирано ~~психически~~ училище по озеленяване с оранжерийна база за редки и екзотични растения към него. Преподавателите могат да припождат, а за учениците да се организира пансион.

Възможности имат и механизмите на самообразованието, които освен желание и самообразователите се изискват, и известна минимална материална обезпеченост - наличие на условия за това в жилище то и наличие на читалище разполагащо с литература по съответните профили, както и периодично книгоразпространение /например чрез планирани посещения на подвижна книжарница/

Развитието на техническата инфраструктура винаги и навсякъде е представлявало въпрос от жизнено важно значение, както за съществуването на човешката личност, така и за рационалното функциониране на икономиката. Техническата инфраструктура често е в основата на човешката дейност. Положението на тази подсистема в момента в Бръшлян е следното: електроразпределителната мрежа е практически изградена. Съществуват проблеми относно повишаването на сигурността на захранването и подобряването на ремонтното обслужване, но те са сравнително леко решими. Не е усвоен обаче хидроенергийния потенциал на района. Селището не е канализирано и има сериозни проблеми с водоснабдяването. Пътят за решаване на

Този проблем е отнесенето на необходимата вода за водоснабдяване от водата за ползване за земеделие, земеделието за вода източници на нечистотии, водата и калитрането им да бъдат съобразно и икономически оправдани. Притисък, случая е увеличаването на броя на жителите на селото през последните години с водните ресурси, ще се увеличи.

Телефонът навлезе релативно бързо в БТЗ на хората. Единственият наличен телефонен апарат в селото, осигуряващ пряка връзка с центъра на селския ка кабелна не може да се приеме за достатъчен. Задължително е да се разкрият нови телефонни постове, а това число извън, изметството и е осигурен обществено достъп.

Оптимални решения за електро-водо- и съобщителната мрежа могат да бъдат взети само след опитен задълбочен анализ на конкретните условия, дългосрочната прогноза за развитие и на активното участие на местните ръководни органи.

Най-острият и същевременно най-труден за решаване проблем за село Бръшлян е проблемът за установяване на самоподдържаща се демографска структура с показател, близки до средните за страната. Съобразно осъществения в началото избор на алтернативните този проблем е централен за концепцията и решаването му в голяма степен ще характеризира развитието на всички останали компоненти на социологическата структура. Инаквиз дейността не са възможни без човека. Затова възпроизводството и общността от хора представлява принципа предпоставка и развитието. Не разглеждаме този проблем в границите на сферата "Възпроизводство" само поради терминологични съображения а за съзнание на акцентите на положението. Същевременно сме наясно, че демографският проблем за Бръшлян присъства във всички разглеждани подсистеми и като предварително условие, и като следствие от набелязаните промени и като една от крайните цели на тези промени. Между демографските процеси и останалите дейности в селото съществува неразкъсната обратна връзка.

Сега село Бръшлян е в голяма степен обезлюдено. Силни миграционни процеси, реализирани на няколко вълни са довела до изселването на практически цялото население в активна възраст. Селото се обитава постоянно от 93 жители, от които най-младия е на 64 год., а най-възрастния на 92. Средната възраст на жителите е 74 г. Естествено е, че при тази възрастова структура натуралният възпроизводителен процес е напълно прекъснат и ако се остави сама на себе си тази демографска картина с времето може само да се влошава. Причините за това състояние са разнообразни - социално-икономически, материално-български, личностно-психологически. Те могат да се търсят от източниците на трайни урбанизационни тенденции, през общата изостаналост на района до индивидуалните стремежи за подобряване на възможностите за избор и т.н. Но каквито и да са причините /разбира се те трябва да бъдат последователно отстранявани/ на този етап на демопроектите без специални мерки за привличане на заселници селото не може да бъде възродено като социална структура и демографското състояние не може да бъде нормализирано. Привличането на заселници може да става при най-различни условия и с разнообразни средства: държавни субсидии, жилищни улеснения, по-високи заплати, професионални и интелектуални възможности, отовар и доблики, административни поволителни решения, организационни и пропагандни работи и т.н. Една част от тези условия вече са заложени по силата на съществуващите нормативни актове и за нести изпълнение на тях на РМ и МС, други се предвиждат от настоящия законодателен процес, да бъдат създадени. За просветеността у нас, липсата на демографските процеси в селото обаче, трябва да се отговорно предвидително на няколко принципа: първо...

...второ е липсата на бързо заселение, което не позволява на селото да функционира като самостоятелна социална структура, без неговите обществени функции изцяло да бъдат изнесени /да се изземат/

и поддържат чрез постоянна външна намеса? На този въпрос социологическата теория не е дала точен и еднозначен отговор, ням вече защото той зависи от редица конкретни фактори и обстоятелства, които освен всичко не са постоянни във времето^{1,2}. Все пак многофакторния анализ, който направихме за целите на тази разработка показва, че за Брълян този брой е около 200-220 души.³ Това означава, че за всяко заселване на по-малко от 100 човека /включително децата/ може да има само временен ефект и няма да реши перспективни демографските проблеми на селото. Напоминаме, че съответните структури трябва не само да се създадат, но и да се поддържат!

Вторият въпрос е какъв е оптималния брой население за Брълян? Отговорът му е свързан с отчитането на целите на социалната политика, качеството и развитието на ресурсите и производствените мощности. Анализът на наличните ресурси и направен от НЕК Мнеско и развитието прогнозирано в тази концепция определя този брой от порядъка на 450 души. Това е възможната граница при принасянето на нови заселници.

Какъв трябва да бъде професионалният и възрастов състав на заселниците? Професионалният състав лесно би могъл да бъде изведен от предвиденото в тази концепция развитие от сферите и системите на социологическата структура на селото и от съображението, че населението е съвкупност на индивиди със сложна свояство - работна сила. Навсякъде в текста е посочен оптимален брой на заетите лица, както и факторите от които той зависи. Достатъчно е тези съображения да се имат пред вид при избора и утвърждаването на новоселците. Но сложен е въпросът с възрастовия състав. Общото съображение, че трябва да бъдат принасяни предимно мъже, хора не е достатъчно. Дори съвсем грубо да разделим хората на две възрастови групи - от 18 до 35 г. и от 35 до 50 г. и се ръководим от средните показатели за емиграцията, ще се окаже, че трябва да се заселият хора равномерно от двете групи. Недостатъчното доделение на възрастови групи

не затрудни възможностите на изселниците за равномерност, но няма да го отмени. Трябва да се предпазваме от селскостопанска деградация. Не забравяйте, че нормалното възпроизводство за България ще започне едва след едно поколение, както и социално-психологическите проблеми, които ще възникнат от факта, че между най-старото поколение местни хора и следващите го не съществуват никакви родителски връзки. Тази демографска ситуация е особено опасна и по-нататък може да доведе до непредвидени последици.

Постепенното заселване на ново място е сложен процес, при който в случая има две заинтересовани страни. Опитът показва, че след първоначалният период са възможни взаимни разочарования. Решенията на заселване трябва да излизат от правката на изселените. Грешки/независимо от коя страна/ в това отношение.

Успехът на организирания демографска структура на село трябва да бъде окончателно утвърден едва след изминаване на определен експериментален период от живота на новоселците.

1 - "Система знания о народонаселении", Москва 1979 г.

2 - Еико Хелел "Градът и селото - социологическа структура" София, 1965 г.

СФЕРА НА ДУХОВНО ПРОИЗВОДСТВО И ВЪЗПРИЕМАНЕ НА ДУХОВНИ ЦЕННОСТИ

Постановление № 22 на министерския Съвет от 10 V.1982 г. за ускорено социално-икономическо и културно развитие на селищните системи от IV-ти и V-ти функционален тип и от Странджанско-Сакарския край през осмата петилетка и до 1990 г. извежда споменатите територии от страната като първостепенни както в демографското и икономическото им възраждане, така и по отношение на културния им подем. В усвояването и използването на богатото им културно-историческо наследство.

Стратегията на тази концепция е демографско стабилизиране на село Бръшлян и насочване на предизвикания механичен прираст към постоянно обитаване. За тази цел, освен множеството икономически, социални и организационни фактори, които ще приобщават новото население на Бръшлян, своя роля имат и съществуващите в тази територия възможности за пълноценен духовен живот.

При актуалното състояние активността на селяните в сферата на духовното производство е сведена до възможния минимум. Това се дължи не само на твърде специфичния възрастов състав, но и на почти пълното отсъствие на необходимата организация, а често и материална база за такава дейност. Кино в селото не се проектира. Читалище няма. Самодейност не се развива. Потреблението на духовни ценности /книги, произведения на изкуството, клубове, творчески занимания/ доколкото съществува е свързано с преходи до центъра на селищната система или до окръжния център. В жилищата, изградени от-

давна и съобразени с работоцентричния начин на живот на селянина, по правило не съществуват условия за индивидуална дейност от духовната сфера.

Тази мрачна картина значително се облагородява, когато се вземе предвид значителния потенциал от културно-историческо наследство, с който разполага селото, който има отношение към неговата територия и реално присъства в неговата среда. Предвид особеното значение на този потенциал за Бръшлян, на него ще се спрем по-подробно. Културно-историческо наследство могат да се нарекат тези елементи от материалната среда, които са загубили пряката си утилитарност поради затихването или прекъсването на една традиция, или са актуални поради съображения, различни от присъщите им по традиция, поради еволюцията на потребностите и общественото съзнание. Но за трудещите се от Бръшлян тези елементи са част от ежедневието и жизнената среда, те са техен поминък, бит или практикувана технология. Бръшлян е запазил своята регионална самобитност. Селото изобилства с материални ценности, носещи пространствената памет и естетиката на миналото. Контактът на неговите жители /пряк и опосредствуван/ с историческите събития и местата където са ставали те, със следите в народната памет от този процес и с художествената им интерпретация е фактор за изграждане и утвърждаване на националното самосъзнание, което случаят се свързва с конкретна територия.

Елементите на културно-историческото наследство в териториален аспект¹ са: археологически паметници, архитектурни паметници, художествени паметници, монументи, исторически

¹Вж. по този въпрос Г. Гербанов, "Повишаване на естетико-възпитателната роля на културно-историческото наследство"

места, места свързани с приложението на занаяти, обреди, предания, легенди, музейна мрежа. Общият поглед върху територията на Малкотърновската селищна система показва, че в Бръшлян съществува концентрация на елементите на КИН, което позволява и задължава към тяхното синтезиране.

Прегледът на историческите теми и местности, както на мемориалната схема в селищната система също визиращ Бръшлян като един от естествените центрове.

В Бръшлян са декларирани 82 сгради, архитектурни паметници на културата /вж.приложениятб/ и още 44 хармонизащи обекти. Идеи за гъстотата на паметниците на културата в селото дава следната снимка.

...понастоящем наличието на това наследство е станало при Бръшлян да представлява специален интерес за съвременните изследователи /още от първата експедиция Странджа-Сакар, 1957 г./, както и дсички следващи цитирани в тази концепция разработки. В последния трети интердисциплинарен симпозиум една от секциите отдели специално заседание, посветено на проблемите на Бръшлян, проведено в самото село¹. Въпреки това следва да се отбележи неравномерния интерес към елементите на наследството и недостатъчните изследвания на съвременната

¹Вж.Ст.Пейков, Трети интердисциплинарен симпозиум Странджа-Сакар.

култура в района, както и липсата досега на териториално-устойчивостен аспект на водените проучвания и резултати. Напластеното вековно културно-историческо наследство изисква целенасочен териториално-устройствен подход за изявяването му.

На културно-историческото наследство се отредят важни функции в процеса на обновяване и съживяване на с Бръшлян. На първо място, то ще бъде един от основните компоненти в изграждането на комплексна и хармонична жизнена среда. Не бива да се забравя, че КИИ е елемент на една по-широка система - материалната жизнена среда, която има своите функционални елементи /труд, обитаване, отдих, КОО, техническа инфраструктура/. При недоимислена териториална организация са възможни конфликти, които да доведат до компрометиране на познавателния или естетически потенциал на наследството, до нарушения в хоризонталната или вертикалната цялостност на възприемането на архитектурно-художествения образ. Стремехът е не към количествено "смесване" на елементи и обекти в територията на Бръшлян, а към стимулиране на ефективно взаимодействие. Новото качество, както за елементите на КИИ, така и за тези на останалите елементи на средата, може да се очаква в зоните на "стиковка" между самите тях и между тях и територията.¹ На второ място, културно-историческото наследство изпълнява значителни идейно-възпитателни функции. Културно-историческото наследство винаги е адресирано към хората. То е важен канал, по който протича приемствеността между минало и бъдеще. Непосредственият контакт с него може чувствително да ускори териториалната адаптация и материалната и духовна кул-

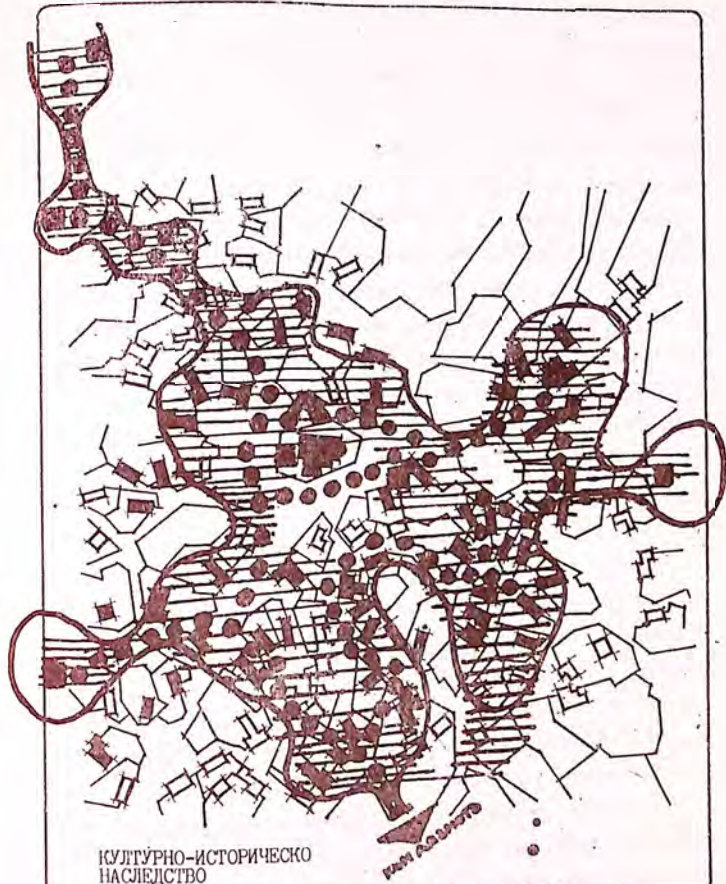
¹ Гж. по-подробно по този въпрос Т.Кръстев и колектив, "Проект за покриване на естетико-възпитателната роля на КИИ".

тура. Така новото население ще осъществи приемственост с духа на конкретната територия. Интерпретирайки този "дух" в своята собствена култура, това ново поколение по същество за територията ще пренесе във времето и ще разпространява чрез контактите си външната територията наследения "дух". Езикното проникване на съвременния модел на обществен развитее и положителните белези в средата и хората на този край е важна характеристика на социо-културния процес. Архитектурно-пространствената среда е мост не само за приемственост между материалните ценности, но преди всичко на морални и битови добродетели, с които се отличава селото. Накрая, но и на последно място, КИИ има определени функции при осъществяване на архитектурно-художествения синтез на второ и трето ниво – на нивото на селищната система и на нивото на селището¹. То допринася за оформлението на структурата и силуета на селището.

Подчертаваме, че всички тези функции на културно-историческото наследство не се отнасят само до жителите на селото, а имат определено отношение към неговите посетители /индивидуални или организирани/. Архитектурно-историческият резерват Брялска може да допринесе те да пресоткрият за себе си своята страна, да задоволят свои вътрешни потребности чрез оценка на самобитната култура, или да получат патристично удовлетворение. Изобщо за посетителя то може да има неповторим ефект.¹

Конкретните способи и решения, чрез които могат да се реализират всички тези функции и изпитват усилията на специализираните познания на архитекти и проектанкти. Разрешенията на тази

¹ Еж. Гросс Еликов, "КИИ свързано с околната и усъвършенстването на живота" и Лидия Гиланов, "КИИ на Странджа-Сакар и граничните райони".

КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО
НАСЛЕДСТВО

КИН АДВАНТО

БРЪШЛЯН

- църква, кил.училище
- долмен
- паметник от съпротивата
- архитектурен паметник

ефективно зонироване на КИН
за системно обвързване

туристически маршрут въз
основа на зонироването

концепция са предложени само общи принципи и идеи за тази реализация. Предложената по-горе схема следва да се интерпретира в не единство с дейностите от другите сфери на социологическата структура.

Относно механизмите на изпълнението отбелязваме, че в рамките на една програма за ускорено развитие с търсена ефективност, особено на първия етап при ограничено време, недостатъчни финансови и човешки ресурси КИН може да бъде представено първоначално чрез интерпретиращи елементи-музейна мрежа, реставрирани жилищни групи и мемориално-художествен синтез. Така, макар и с по-малък интелектуален и емоционален заряд, се фокусира историческата логика на средата и се подчертават заличените и неясни връзки между обектите в нея. Миналото в цялото му богатство може да се разкрие едва след осъществяването на пълната програма по територията.

Бързите промени, които предстоят в Бръшлян създават условия за поставяне на някои ценности на миналото в опасност. Под напора на промените лесно се рушат столетия съхранявани умения, традиционни дейности и пространствени среди. Новото в жизнените стандарти, което съпътства икономическата промяна може да обезцени част от елементите на материалната и духовна среда, ако не се вземат специални мерки и ако не е прекалено късно за тях.

Подробното разглеждане на проблемите на КИН съвсем не означава, че останалите дейности на жителите на Бръшлян в областта на духовната култура могат да бъдат подценявани. Новозаселилите се млади хора ще имат и нови завишени духовни потребности. Трябва да съществува предвидена възможност една съществена част от тях да се удовлетворява по местоживееене. Наложително е, ако не се възможности чисталищната дейност да бъдат създадени местни клубове, което м.б. другото означава и своевременно да се адаптират подходящи помощи за тях. Необходимо е да се възстановят периодичните кинопрожек-

ции и да се осигури качествено приемане на телевизионните сигнали в селото. Като се отчита общата тенденция към по-голяма отвореност на ~~сметемата~~ съвременните селски семейства в сравнение с традиционните и по-широкото участие на техните членове в различни форми на обществен живот, в селото трябва да се предвидят пространства за тази дейност. Всякакъв вид организационни и технически облекчения на духовното саморазвитие също са подходящи за Бръшлян. Наложителни са мерки за подобряване на информационната осигуреност на жителите на селото.

Нека да напомним, че една голяма част от духовните потребности на Бръшлянци при всички случаи ще се задоволяват в близките центрове и улесняването на достъпа до тях, заедно с другите ефекти които има допринася и за интензификацията на социално-културните процеси.

В заключение на постановките за тази сфера ще наблегнем на настоящия етап на социалистическото строителство. Създаденото от бръшлянци днес утре ще е наследство, доколкото съответствува на критериите на следващите периоди. Затова е необходимо не просто съхраняване на съществуващите обекти, но и осъществяване на приемственост в народностното самосъзнание, в историческия и културен потенциал на територията.

КОМУНИКАЦИИ

Комуникациите обединяват четвъртата голяма група дейности, които хората задължително реализират в границите на своя социален живот. Тази сфера на социологическата структура е необходим елемент за функционирането и саморазвитието на селото като социална система, при което нейната роля не може да бъде компенсирана от друга група дейности. Комуникациите оказват пряко влияние и върху материалното производство и върху културния живот и върху почти всички елементи на възпроизводствената сфера.

Селскостопанският труженник трябва да разполага със съответна система от комуникационни канали за да може свободно да избира/и ако трябва да редува/своето място на работа, почивка, обучение, прекарване на свободното време, доставка на блага и културни ценности, формални и неформални връзки и контакти.

Главният елемент на комуникационната система е транспортната мрежа. Село Бръшлян се намира само на два километра от централното шосе Бургас - Малко Търново, като е направена асфалтирана отсечка, за връзка с това шосе. Транспортната обвързаност на селото го поставя в относително благоприятно положение. Бръшлян се намира само на 14 км от центъра на селищната система Малко Търново, на 23 км от гранично-пропускателния пункт, на 60 км от окръжния център Бургас, на 70 км от центъра на съседна селищна система, разположен на черноморското крайбрежие - гр. Мичурин. През селото три пъти дневно минава редовният автобус Бургас-Малко Търново и в двете посоки, което на настоящия етап е предостатъчно като обществени транспортни връзки. Има и ненастлани пътища до железните мини, намиращи се в близост до селото и също основният някога за жителите на селото път до Лозенград/сега почти напълно изоста-

зн/Общият вид на транспортната мрежа е показан на снимката.

усъвършенствува още във връзка със осъществяваната в момента реконструкция на главния път Бургас - Малко Търново. Разширяването и изправянето на някои участъци по този път ще съкрати значително времето за придвижване, което и сега е в допустимите граници.

Във връзка със социалното и икономическото развитие на селото трябва да се очакват определени изменения в пътникопотока. Тези изменения ще се изразят не толкова в увеличение на броя на пътуващите, колкото в честотата на предприеманите пътувания, главно до центъра на селищната система. Както посочихме в предходните раздели ще има контингент от специализирани кадри, които ежедневно ще извършват трудови пътувания до центъра на селищната система. Интензификацията на културните процеси също ще увеличи броят на пътуванията. По начало, по-младите хора, които ще се заселят тук са много по-динамични и едва ли за тази динамика може да се разчита само на личните им превози средства. Вероятно ще бъде правилно, като се отчита ограниче-

ния брой пътници да се организира допълнителна връзка с Калко-Търново посредством микробус по определен, съобразен с изискванията на другите дейности график.

В перспектива следва да се планира удължение от около километър и половина на пътната връзка на с. Бръшлян с главния път. Такова решение би имало следните предимства: ще спомогне за безконфликтното движение в тази отсечка, тъй като то ще стане практически еднопосочна/в селото ще се влиза от едно място, от друго ще се излиза/, ще се обвържат и транспортно новите животновъдни комплекси и крайселската стопанска зона, ще се улесни организацията и провеждането на туристически маршрути за посещение на селото - архитектурен резерват.

Разбира се, транспортната инфраструктура не е единственият материален момент, необходим за комуникационните дейности. Понастоящем в селото има само един телефонен пост. Разширяването на телефонната мрежа е задължително. Трябва да се има предвид и интензификацията на процесите на непосредствено общуване между хората/неформално общуване/. За съвременния човек изолацията от всякакъв вид е противопоказна. За тази цел трябва да се предвидят съответни помещения в жилището и съответни пространства/клубове, кафене/ в селото. Наличието на такива материални условия ще се отрази върху общата структура на начина на живот на Бръшлянци.

Усъвършенствването на тази и всички останали структури на село Бръшлян като социална система изисква значителни финансови вложения, солидни интелектуални инвестиции и упорит труд

РЕЗЮМЕ

на главните изводи и препоръки в концепцията

В етапа на изграждане на РСО проблемите на териториалното и селищното устройство и функционирането на селищните системи придобиват изключително важно значение за развитието на НРБ. Концепцията за социално-икономическо развитие на село Бръдлян е създадена в изпълнение на Постановление 22 на ЦК на БКП и МС и има за задача да обоснове научно комплексното и хармонично въстановяване на селото, разгръщането на икономическите и социалните му структури. Тя е създадена по идея на Общия Научно-Консултативен Съвет и под патронажа на ОСК Бургас чрез НИПК Бургас. Концепцията, като обобщава опита на всички проведени научни изследвания върху района и като има пред вид постановките на централните политически документи и решения, обвързва в социологическа система настоящите и прогнозираните дейности в селото, сочи главните параметри и тенденциите в тяхното изменение и характеризира човека и неговите функции в новото село Бръдлян. На тази основа концепцията е научно средство за усъвършенствуване на пряката работа на стопанските организации, органите за управление функционирани на територията на с. Бръдлян и за предоставяне изходни данни пред архитектурните и проектни решения за развитие на материално-пространствената жизнена среда в него. Приоритетна цел на развитието на селото е неговото демографско възвръщане и функционирането му като автономна и саморазвиваща се социална система.

Главните изводи и препоръки на концепцията подредени по елементите на социологическата структура се заключават в следното:

I. МАТЕРИАЛНО ПРОИЗВОДСТВО

Делското стопанство в съчетание с горското стопанство е структуроопределяща функция на материалното производство. Промис-

Промисленото производство е с допълваща функция и има подчинено значение. То реализира спомагателни функции към основните видове селскостопански дейности

-с изпреварващи темпове ще се развива животноводството и преди всичко овцевъдството. Моноредно с това рът ще бележи свиневъдството и говедовъдството с месодайно направление. Предвиждат се и структурни промени по посока на увеличаване на добичите от зърнено-фуражни, тлъсто-сочни и силезни култури. Поради инерцията в развитието, мяселното стопанство и по-специално на животновъдството трябва да бъде в основата на попреценения график за развитието на стопанските дейности

-анализът на природните ресурси, климатичните условия, поземлените фондове и икономическия потенциал на селото дава възможност да се предвиди /през първия етап-до 1980 г./ рът на овцевъдството от 450 овце-майки и отстоящем до 1.00 овце-майки, и от 70 свине-майки до 150 свине-майки в края на съвия етап с трудово натоварване в тази дейност 20 човека/по отстоящем 3/. Достигането на тези показатели е в пълно съответствие с приоритетната програма на селищната система

-за осигуряване на посочения рът е необходимо проектирането и изграждането на жилищно-производствени комплекси на местата на съгласноструващите кошари. Това трябва да стане успешно и напълно в съответствие с първия етап от разработката на жилищния фонд./вж. схемата на стр. 17/. Това се налага за да няма разхищавания в използването на основни функции като труд и обитаване. М.К. 1. Тържено да предвиди още през 1984г. сметта за увеличаване на жилищно-производствения комплекс на животновъдните фондове в селото. Новите съществени технологични или посекото-важни постове за тях ще се изградят още при проектирането на комплексите

-в по-далечна перспектива увеличаването на броя на животните в стада в селските икономически райони/особено големите/ отглеждани в

стада от източнобалканско прасе б/за сметка на потенциала на частните стопанства

-фуражният проблем следва да се решава не с по-голяма натоварване на изискванията към централното снабдяване, а с рязко повишаване на локалното производство. Икономически ефективно е производството на груби фуражи върху маломерни площи, каквито в Бръшлян има около 400 дка.

- При реставрацията на жилищния фонд в селото и при организацията на прилежащия към жилището парцел трябва да се осигури производствената дейност в личното стопанство. Поради важното значение на личните стопанства фуражният поход, съгласно който средната големина на парцелите следва да намалява, за Бръшлян е несъстоятелен и трябва да се заменят с по-ефективни устройствени мероприятия, като продуктивността от този вид всячески се улеснява и стимулира.

- За кадрово осигуряване на стопанските дейности в Бръшлян са необходими на първия етап 20 животновъди, а на следващия примерно още толкова, като успоредно с това се предвижда ангажирането на 10-15 човека в поддържащото растениевъдство и още толкова в други сполучателни или допълнителни дейности. Предвижда се това да бъдат глади хора със съответна квалификация и умение, с работна култура в селскостопанското производство, в известен смисъл експерти-инноватори в модерното селско стопанство. Колкото новите кадри са по-предприемчиви, толкова по-бързо ще се осигури икономическото и демографско възраждане на селото.

- В селото могат да се въведат занаятчийски модули. Базата за тях трябва да се проектира едновременно с реставрацията на жилищния фонд. /вж. схемата на стр. 36/ а/ работилница за подготовка и преработка на месни изделия - ст. андлански бут, страндлански дядо, други производни и субпродукти б/ работилница за преработка на кожи - "табахна" в/домашно тъкани /с надомна работа/ одеала, пана и черти.

За целта е необходим персоналът: пощенски специалисти-консултанти, доставката на домашни станове и организиране в селото на пункт за предаване на суровините, изкупуване на продукцията, доставка на естествени и изкуствени багрила и евентуално текущи консултации за производството 4/база за декоративни разсади 5/еднофазилни работилници за традиционни занаяти и изделия на ширпотребата /бъчварница, сувенирни изделия и др./

- предвижда се проектиране и изграждане край селото на база за организиран туризъм /вж. стр. / -полугодишен младежки лагер.Тенденцията за създаване на втори жилища и проектите за интензифициране на международния туризъм са несъстоятелни.

ВЪЗПРОИЗВОДСТВО

При проектирането на възпроизводствената система следва да се имат пред вид традиционните ръководни принципи и рутинната организационна практика на трудовия процес, ежедневието, живот, домашната работа, заниманията в свободното време. Тук трябва да се съчетаят чувствителността към традициите и битовия консерватизъм на по-голямата част от сега живеещите в Бръшлян възрастни хора и новите битови навици, по-високия културен потенциал и завишените изисквания към дома на новодошлите млади хора.

В този смисъл стандартът на обитаване както на ниво жилище, така и извън него да се достига с ускорени темпове. Изкуственото завишаване на рационалния норматив мултиплицира ефекта върху бъдещите демографски структури и създава по-голяма адаптивност на системата "обитаване" към непредвидими изменения.

-На схемата на стр.48 е указан броят, видът и место оложението на сградите, които трябва да бъдат реставрирани и модернизирани за нуждите на системата "обитаване" на първия и втория етап.

- Постигането на хоризонтална и вертикална цялостност на архитектурно-художествения образ може да стане само при единно централно

но проектиране и изпълнение на проектите под патронажа на НИИК. Основната част от финансирането също ~~тря~~ е добре да бъде централизирана. Възможно е финансирането на отделни проектни решения да се поеме от ведомства и организации, които в бъдеще ще бъдат заинтересовани от използването им.

-Паметниците на културата трябва да бъдат изкупени от държавата и когато се използват за жилищен фонд това да става в качеството им на държавни жилища, които се поддържат по установения ред.

-Гри настъпването в реставрираните жилища да бъдат застъпени пропорционално и двете групи-старите и новите жители на селото

- тъй като миграцията е най-често групова, за предпочитане е поетапно да се проектират не отделни изолирани жилища, а жилищни групи от 3-4 и повече жилища /вж. снимката на стр.54/

-в сравнение със съседните селища/поне за известен период/ ~~вж~~ защи в обсега на постановлението елементите на системата обитавана трябва да създават подчертана привлекателност, т.е да ги превъзават по редица показатели

-заслужава внимание идеята за пренасяне в Бръшлян на отделни архитектурни образци от близки села, които не са обявени за архитектурно-исторически резервати. Това е начин да бъдат съхранени тези сгради за поколенията и същевременно да се обобщи смисълът и съдържанието на Бръшлян като такъв резерват на селищната система. Това ще бъде един материален израз на вътрешна солидарност

-дейностите по КОО се прогнозира в с. на по-далечна перспектива. Но поради съществена инерция в използването и бариери пред полагането на фондовете от този вид добре е тяхното проектиране да включва крайните цели на развитието на селищната система, като отчита бъдещия геогр. аспекти състав. За Бръшлян следва да бъдат изградени и да функционират постоянно : гостилница, ресторант, сладкарница, сезонна гаражна, където, постоянен фелдшерски пункт и яслена

група. С доказана икономическа ефективност е изкуственото завишаване на функционалния тип на селището /вж. схемите на стр. 36 и 48/

Базата на КВО да се осигурява чрез функционална адаптация на съществуващите сгради и с минимално привнасяне на нови обеми.

-икономически оправдано е изследването и каптирането на нови водоизточници

-най-стар и същевременно най-труден за решаване е проблемът за създаване на самоподдържаща се демографска структура. Демографският проблем присъства във всички разглеждани подсистеми като предварително условие, като следствие от набелязаните промени и като е не от крайните цели на тези промени. Между демографските процеси и останалите дейности съществува непрекъсната обратна връзка .

Минималният брой население, който ще позволи на селото да функционира като автономна социална структура, без неговите основни функции изкуствено /и малко насила/ да се изземват и поддържат чрез постоянна външна намеса е 200 -220 души. Това означава ,че всяко заселване на по-малко от 100 човека/вкл. децата/ може да има само временен ефект и няма да реши в перспектива демографските проблеми на селото. Оптималният брой население е 400-450 души.

-оптималният професионален състав е даден в текста отделно за всяка сфера /брой заети лица/. Оптималният възрастов състав предполага да бъдат заселвани равномерно хора от възрастови групи 18-35 г. и 35-50 г. За предпочитане са семейства с деца.

-след първоначалния период на постоянно заселване са възможни взаимни разочарования. Механизмите на заселване трябва да позволяват поправка на направените грешки/независимо от коя страна/ в това отношение.

ДУХОВНО ПРОИЗВОДСТВО И ВЪТРОИЗВОДСТВО НА ДУХОВНИ ЦЕЛНОСТИ

Възможностите за пълноценен духовен живот предоставят новите хи-

тели към селото

-Г Бръшлян съществува концентрация на елементите на КИИ, което позволява и задължава към тяхното синтезиране /вж. снимките на стр. 68 и 69 /За селото КИИ е един от основните компоненти за изграждането на комплексна и хармонична жизнена среда. Стремелът е не към количествено сместване на елементи и обекти на територията на Бръшлян, а към стимулиране на ефективното взаимодействие. Новото качество може да се очаква в зоните на "стикова" между самите тях и между тях и територията. Ефективното зонироване на КИИ за системно обвързване е показано на схемата на стр. 73.

- КИИ не изчерпва проблемите на духовната култура в селото. Новоселилите се млади хора ще имат и нови завишени духовни потребности. Трябва да съществува предвидена възможност една съществена част от тях да се удовлетворява по местоживееие.

КОМУНИКАЦИИ

В перспектива социалната структура на селото ще има по-хетерогенен характер. Това води до съответни изисквания към комуникациите. Селскостопанският труженник трябва да разполага със съответна система от комуникационни канали за да може свободно да избира /и ако трябва да редува/ своето място на работа, почивка, обучение, прекарване на свободното време, доставка на блага и културни ценности, формални и неформални връзки и контакти

- във връзка със социално-икономическото развитие на селото трябва да се очакват определени изменения в пътникопотока, които се изразяват не толкова в увеличаване на броя на пътуващите, колкото в честотата на предприеманите пътувания, главно до центъра на селната система. Това предполага съответна организация на връзката,

- задължително е разширяването на телефонната мрежа

- Следва да се планира удължаване на пътната връзка нас. Бръшлян с

главния път /около 1,5 км/което ще допринесе за безконфликтното движение, за транспортното обвързване на новите животновъдни комплекси и ще улесни роважланетона туристически маршрути.

-да се предвидят съответни помещения в жилището и пространства в селото за интензификация на процесите на непосредствено общуване между хората. За съвременния човек изолацията от всякакъв вид е противопоказна.

ПЪЛНОПЕННОТО РАЗВИТИЕ НА СЕЛО БРЫШЛЯН ИЗИСКА ЗНАЧИТЕЛНИ ФИНАНСОВИ ВЛОЖЕНИЯ, СОЛИДНИ ИНТЕЛЕКТУАЛНИ ИНВЕСТИЦИИ И УПОРИТ ТРУД.

=====

ДП "Г. Димитров" - Ямбол

